

Poština pavžalirana.
Cena 4 Din.

LETNIK II / ŠT. 5-6

DOMAČI PRIJATELJ

Zavarujte se za slučaj smrti!

Z vplačili po 2.— Din na dan se Vam izplača 10.000.— do 18.000.— Din, čeprav bi umrli prvi dan zavarovanja.

Zahtevajte pojasnila pri Splošni zavarovalni zadrugi v Ljubljani, Aleksandrova c. 7.

Vsebina 5.-6. številke:

Ivan Vuk: V žaru juga. — Gustav Strniša: Mara. — J. P.: Tekma. — M. Lipužič: Ob morju. — Ksaver Meško: Magdalena in Magdalena. — Ivan Albreht: Eva preiščuje. — Oton Berkopec: Zalostna pesem, Roža. — Silvester Škerl: Mihaela Šaričeva. — Ivan Cesar. — B. P.: Lidija Wisiakova. — Osiip Dimov - Iv. Vuk: Morski pesek. — I. Busse - Palma: Potepuhova povest, poslovenil P. H. — Širom sveta. — Sedem svetovnih čudežev, priredil F. P. — Naša letovišča. B. P. — Moda

za deklice. — Arh. Iv. Zupan: Onim, ki hočejo ali morajo graditi lastni krov. — Postelja. Priredil F. P. — Naše knjige. — Prof. Saša Šantel: O harmoniji barv. — P. Silvo: Lovec Branko. — Nagrade. — Zloženka. — Listnica uprave in uredništva.

Priloga: Solčna roža — Invalid, Dr. Fr. Zbašnik.

Naslovna stran, originalni linorez „Morje“ in inčjalke — lesorezi so delo slikarja - grafika E. Justina.

Knjigarna

Nova založba

r. z. z o. z. LJUBLJANA, Kongresni trg šte. 19 in

Podružnica prej I. Giontini

LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠTEV 17

priloga v nakup svojo bogato zalogo vseh šolskih in pisarniških potrebščin ter knjige lastne in drugih založb. Ima tudi veliko zalogo barv za slikanje na blago in svilo.

IVAN BIZOVIČAR

VRTNARSKO PODJETJE

LJUBLJANA, Kolizejska ul. 16

priloga svojo bogato opremljeno vrtnarstvo, kakor tudi okusno izdelane vence, šopke in trakove. — Na razpolago so tudi sadike najzlahotnejših cvetlic in zelenja ve vsake vrste. — Izposojevanje dekoracijskih dreves.

Nasaditev vrtov in balkonov. — Naročila na deželo se izvršujejo točno in solidno.

„Proja“ terpentinska krema daje usnju lep blesk, ter ohranjuje usnje.

Kdor varčuje, uporablja edino „PROJA“ terpentinsko kremo!

TVORNIKA KEM. IN OIL. BARV, LAKOV, FIRNEŽA IN STEKLENA
DRUŽBA Z. O. Z. LJUBLJANA

ORIENT

LAKI
TERPENTIN
STROJNO ODE
UMETNIŠKE BARVE
PRASNO ODE
COPICI
FIRNEŽ
SOLSKÉ BARVE
SUHE BARVE
PRISTNE OJNATE BARVE

PRODAJALNA
DUNAJSKA C. 14
LJUBLJANA

POLEOTRGOVINA
SCHNEIDER EVEROVŠEK

PRVOVRSTNI MATERJAL - NIZKE CENE!!

**VSAK MORA VEDETI,
DA LAHKO DOBI VSE**

**NAJCENEJE
PRI**

**UNIVERSAL
LJUBLJANA**

D. Z. O. Z.
**KREKOV
TRG
10/I**

Arhitekt
**IVAN
ZUPAN**

**TEHNIČNI BIRO
LJUBLJANA, Gradišče 13**

izvršuje načrte vsakojih zgradb, zunanjo in notranjo arhitekturo, interijerje proračune; stavbno vodstvo, strokovna mnenja, dekoracije i. t. d.

Napake, storjene pri projektiranju in gradnji stanovanjskih hiš, gospodarskih in tvorniških poslopij imajo dalekosežne posledice. V večini slučajev jih ni mogoče več popraviti. Eventuelne naknadne preureditve prostorov so zvezane z visokimi stroški.

Zato se obrnite predno projektirate in gradite na nepristranskega tehnika, ki Vam bo stal z navetom na strani in bo ščitil Vaše interese.

S tehničnim zastopstvom zvezani stroški so minimalni v primeri s tem, kar si lahko v vsakem slučaju prihranite na gradbenih stroških, poznejših popravilih, preureditvah i. t. d., če so načrti racionalno zasnovani in je tudi stavba tehnično brezhibna. Zato se obračajte pismeno ali ustmeno na edino tehnično pisarno te vrste, ki sama nima interesa na izvršitvi gradbenih in drugih profesionalističnih del, ker štiti v vsakem slučaju le stavbnega gospodarja. Iskoristite naše dolgoletne izkušnje v tehničnem in pravnem oziru in nam sporočite Vaš cenj. naslov, da Vam moremo staviti podrobno oferto.

KLISJEJE

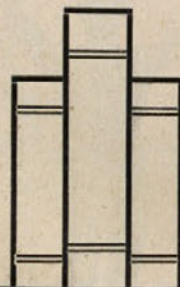
VSEH VRST, ČRTNE IN AVTO-
TIPIJE, IZDELUJE PO PRED-
LOŽENIH RISBAH, PEROPISIH
IN SLIKAH ZA NAVADEN TISK
ALI ZA FINEJŠO IZVEDBO V
ENI ALI VEČ BARVAH TOČNO
PO NAROČILU IN V NAJKRAJ-
ŠEM ČASU PO NIZKIH CENAH

JUGOGRAFIKA, LJUBLJANA

TISKOVNA IN ZALOŽNA DRUŽBA Z O. Z. SV. PETRA NASIP 23

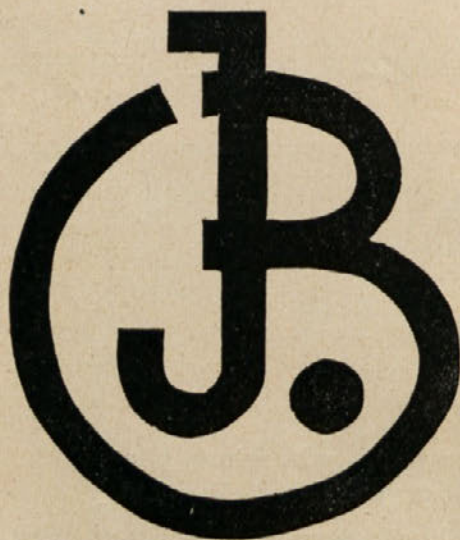
SALDA - KONTE
ŠTRACE - JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH

**KNJIGOVEZNICA
K. T. D.**

V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

1828 - 1928

**NASL.
LASNIKA**

**LITOGRAFIJA
KNJIGOTISK**

**KARTONAŽA
KNJIGOVEZNICA**

LJUBLJANA - BREG 10-12

DOMAČI PRIJATELJ

MESEČNIK ZA ZABAVO IN POUK.

Leto II.

Maj - junij 1928.

Štev. 5-6.

Izhaja koncem meseca. — Naročnina letno 30.— Din, polletno 17.— Din. — Posamezna štev. 4.— Din. — Izdaja: konzorcij „Domačega prijatelja“. — Odgovoren za izdajateljstvo in uredništvo urednik Emil Podkrajšek, upravnik agr. Vladimir Sergejev. Za tiskarno J. Blasnika nasl. v Ljubljani Mihael Rožanec. Vsi v Ljubljani. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Aleksandrova cesta 7. — Rokopisi se ne vračajo.

Iv. Vuk:

V žaru juga

Morje...

Kolikokrat ga zagledam iz okna dirjajočega vlaka, mi napolni prsa neka milina, neko čustvo, podobno čustvu, ki napolnjuje prsa, ko zagledam svež obraz dekleta.

Morje...

Sinja, prozorna gladina se odpre očesu, navajenim na vrtove srebrnih oljk in zelenih cipres, ko se pojavi vlak na planjavi in hiti k morju, sam hrepeneč, da ga pozdravi čimpreje.

Čolniči z belimi jadri se sprehajajo po njem, ribiške barke počivajo od ribjega lova in se pripravljajo na drugega. Motorji švigajo po morski gladini, kakor lastovke po zraku, a tam na odprtem morju mogočen parnik — mesto za sebe — reže peneče brazde po morski celini. In od obrežja tja v dalje se vidijo gladine, kakor morske ceste...

Moja sopotnica je stala pri oknu vagona in gledala:

„Krasno... Prekrasno...“

Tiho je zašepetala, nehote in nevede, da govore usta, rdeča in sočna kakor jagode. Njene črne oči so blestele, kakor ametist.

„Ni to raj?“ je rekla in me pogledala.

„Raj, ako ga razumete uporabiti,“ sem rekel.

Njen bel obraz, kakor s cvetjem breskve posipan, se je nasmehnil. Beli zobje, gosti in majhni so se dotaknili njenih sočnih ustnic.

„Razumem,“ je rekla. Za hip pa nato izzivajoče dodala. „Ako mi boste, seve, pomagali.“

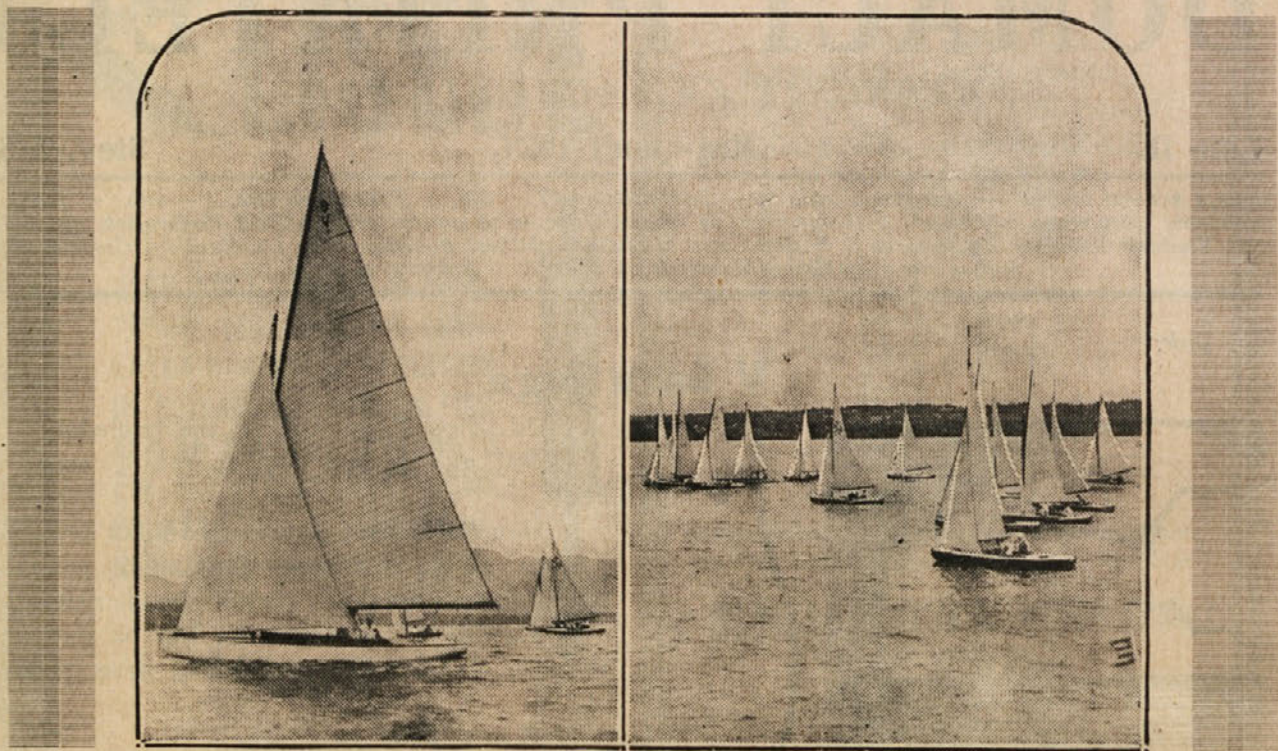
„Z veseljem,“ sem rekel.

Zopet se je nasmejala.

„Zato grem k morju, ker bi drugače ostala v svojih planinah.“

Ves čas, ko sva se peljala in se seznanila, je govorila o svojih planinah. Ni pa povedala, kje so te njene planine. Besedo: gospodična je slišala nekako zelo rada. Nisem tega takrat opazil, ali nisem hotel opaziti, pač pa potem, pozneje, in danes, ko se vsega tega spominjam, mi prihaja to v spomin. Prsti njenih belih, mehkih rok so bili brez prstanov. Sicer še manjkanje prstana ni vzrok, da dama ni več gospodična. Ali v očeh, ko se je tako zamišljena ozrla na me, je včasi zasvetilo za hip, kakor pogled žene; ali takoj nato je tisti pogled zakril pogled nekoliko porednega, a še naivnega dekleta, ki verjame, da se okrog nje suče planet.

Sicer si nisem delal skrbi, da bi rešil to uganko, ker sploh nisem smatral vse to za uganko, nego za potovalno epizodo. Bil sem vesel, da imam lepo sopotnico in ker sva oba namenjena v Kraljevico, sem si štel v dolžnost, biti ji na uslugo. Šla je v Kraljevico k sorodnikom, kakor je rekla. Zdelo se mi je sicer, da nekje v mojih prsih nekaj vstaja; ali bilo je še tako nejasno, da mi je tisti občutek, nejasen, bil v zabavo in v podvig. Da je ta podvig naraščal vedno bolj, se oblikoval v že-

Tekma z jadrnicami.

Ijo, poljubiti tiste roke in tista sočna usta, nisem se niti zavedal.

„Popeljem vas s čolničkom z belim jadrom kak večer na izprehod, ako boste hoteli.“

Njene črne oči so se uprle v moje. Nato je rekla za trenutek, kakor da tehta neko misel:

„Hotela bom! Samo... ali vam to ne bo kedaj neprijetno?“

Preslišal sem besedo „kedaj“. Ah, zakaj sem jo preslišal? Ne. Hvala trenutku, da sem jo preslišal. Zakaj kdove, če bi tedaj ostal v meni večer spomin na mogočen cvet lepote in utripov, vse ustvarjajočih... Odgovoril sem ves v zanosu:

„Neprijetno, gospodična?... Lepota, kakor ste vi, meni neprijetna? Gospodična, v čast mi je in v ponos, da vam smem biti na uslugo.“

Hotel sem jo prijeto za roke. Za trenutek mi je dovolila, nato pa jih rahlo odtegnila. Smehljaj in blesk njenih oči mi je bil v plačilo. Nato se je zopet zagledala na morje in njene valoveče grudi so se dvigale kakor zibane v lahnem vetriču.

Vlak se je ustavljal. Ko se je ustavil na kolodvoru Sušak, mi je podala roko.

„Danes ostanem v Sušaku po opravilih. Na svidenje v Kraljevici.“

Zazdelo se mi je, kakor da je na kipeče srce kanila hladna kapljica, da ga nekoliko, prekipevajočega, umiri.

Poljubil sem ji roko strastno in zazdelo se mi je, da je pod vročino mojega poljuba vzdregetala...

Morski pesek v kopališču v Kraljevici je poln kopalcev in kopalk. V vodi pa se gugajo glave sem in tja, a dalje pod vodo telovadijo roke in noge, kakor zakrite v pajčolan.

Ležim na pesku. Razbeljen je in prijetno de telesu. Zato se zakopljem v njega ves do glave in rok. Zapiram oči. Slišim plosk morja, ki sedaj bolj, sedaj manj poskuša plezati na pesek — začetek plime — slišim plosk kopa-jočih se, smeh, govorce, kričanje... Mimo hodijo lepe postave žensk, napetih prsi in lepih nog... Vse to slišim in vidim, a vendar — ne slišim in ne vidim. Moje misli so naslikale ono lepo mojo sopotnico. Moje misli so pri njej, pri poljubu njene roke, pri vztrepetu nje-

nega telesa, ko je začutila ogenj mojih ustnic. Moje misli so pri njenem glasu, ko je rekla: Na svidenje v Kraljevici...

Pa je že tretji dan, in nisem še je videl. Iskal sem jo, se pred znanci, ki sem jih našel v kopališču, izgovarjal, da si oglejujem Kraljevico, in odklanjal njih pomoč, mi biti ciceron.

„O ti ‚nepoznana‘, sem rekel v mislih, ‚ki si prišla k morju, da se raja, ki ga vidiš, navžiješ, kje si, da sem ti na uslugo?“

Tedaj nenkrat zaslišim tako znan ženski smeh. Pogledam. V tistem trenutku beži, igrajoč se, vesela skupina kopalcev mimo mene in preko mene, ne opazivši me v svoji razigranosti. Ona, ki se je smejala z meni poznanim ženskim smehom je med njimi... Vsa, kakor grška Hero, vsa razigrana...

Beži in se — ali je bila kriva privlačnost mojih misli, ali samo slučaj — se spodtakne ob moje, v pesku zakrite noge. Pade.

Vidim nejevoljo na obrazu, rdečico srda na licih.

„Oprostite, prosim!“

Naglo vstane. Pogleda me. „Oprostite“, reče mrzlo in odbeži dalje. In v tistem mrzlem „oprostite“ sem slišal neizgovorjeno:

Klada, kaj ležiš tu tako in nas motiš? Vstal sem. V prsih me je nekaj pograbilo z ledeno roko. Kakor če toča pade na bujno žitno klasje, zibajoče se v vetru in soncu, mi je bilo.

„Krasen konec najinega znanstva,“ sem zamrmral. „Lepo na svidenje v Kraljevici!“

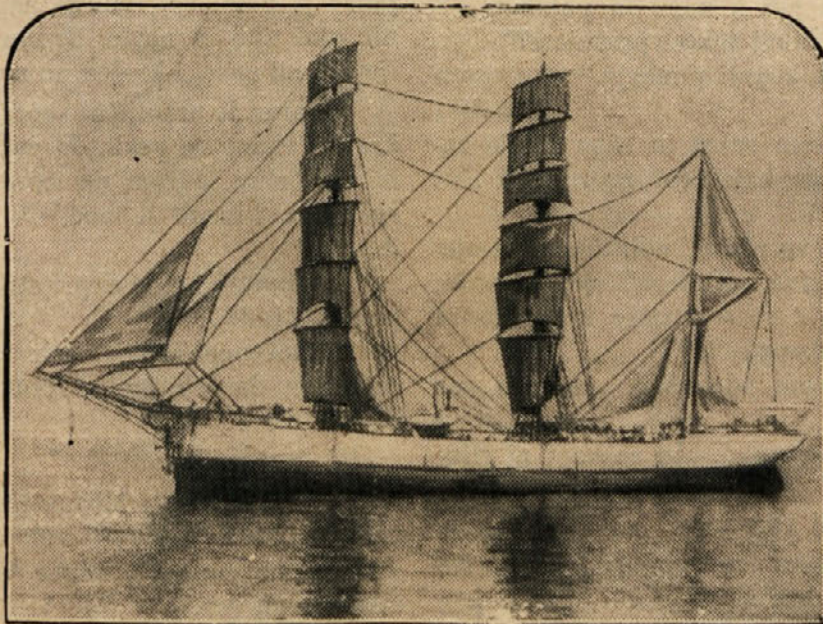
* * *

Zvečer je, kakor vedno, na obrežju koncertirala godba. Prvi krajec je stal na nebu in morje je svetlikalo v njegovi srebrni svetlobi, podobno kakor v pravljčni noči. Visoke palme so metale mogočne sence, kakor da so zaklete. Po morju so se sprehajali čolnici z belimi jadrji, ki so švigali sem in tja, kakor lastovice, ali pa plavali gnani od veselja, ki jih je sukal človek, zatopljen v oči svoje ljubezni, ki mu je sedela nasproti.

Sedel sem pri mizi.

Mimo je prišla dama v lahni večerni obleki, z ozkim šalom okrog vratu. Sama. Sede k sosednji mizi. Naroči sladoled. Ozre se okrog. Pogleda mene. Obrne glavo, a jo naglo zopet obrne k meni.

Bila je ona.

Moderna jahta

Gleda me. Pozdravim. Molčim. Led je še okrog srca. Ona me gleda. Zdi se mi, da je v očeh vprašanje. Nato se obrne in stisne ustnice.

„Kako naglo se vse to vrši,“ mi šumi v glavi. Prisotnost duha me je zapustila popolnoma. Sam sebe ne razumem.

Naenkrat se spomnim trditve nekega mojega prijatelja — filozofa:

„Kdor riskira, bo poplačan.“

Tikalo se je to takrat nekaj docela drugega. Vendar vrag vedi, da mi je to sedaj, kakor nenadoma od nekoga vrženo v možgane, prišlo na misel.

In sem vstal. Stopil k mizi, pri kateri je sedela ona in se priklonil:

„Smem prositi za nekoliko besed?“

„Prosim“, je rekla, nagnivši glavo, a tako tiho, da sem komaj slišal.

„Danes sem zakrivil neprijetnost. Prosim, da mi odpustite, gospodična!“

Pogledala me je. Vprašujoče. Potem zganila z rameni.

„Meni?... Ne vem kedaj! Saj vas vidim sedaj prvič.“

Sedaj sem gledal jaz vprašujoče. Pozabil sem hkrati, kaj sem hotel, in vprašal z zavzetim glasom:

„Prvič?“

Obrne se na pol k meni in pokima.

„Da. Prvič. Zakaj tako vprašujete?“

„Danes ste se kopali v morju.“

„Kopala.“

„Tudi jaz,“ sem rekel in sapa mi je zastala v grlu. „Vraga, kaj je to“, sem mislil. „Ne ve, ali noče vedeti?“

„Tudi vi,“ je vprašala in slišal sem v njenem glasu začudenje. „Tudi vi“, je ponovila. Nato je pokazala z roko v smer kopališča in rekla: „V tistem kopališču?“

„V tistem,“ sem odgovoril. „In sem vas videl.“

„A“, je rekla kratko. „In se vam ni zljubilo pokazati se.“ Smejala se je, užaljeno in prezirljivo. „Sedaj razumem.“

„Razume?“ sem se vprašal. „Ne. Ne razume.“ In sem dejal:

„Hotel sem se, gospodična, pozdraviti sem vas hotel, a vi ste me samo pogledali, rekli, 'oprostite' in odhiteli stran.“

„Sedaj pa ne razumem,“ je rekla vsa začudena in se docela obrnila k meni. Videl sem, kako so njene lepe grudi napele svilen o bluzo.

„Padli ste na pesku“, sem začel.

„Tudi to ste videli“, je segla naglo v besedo in lahna rdečica je objela njena lica.

„Ker sem jaz zakrivil padec,“ sem rekel. „Ležal sem zakopan v pesku. Vi ste se...“

„To ste bili vi,“ je vzkliknila in smeh ji je razgrnil ustnice. „Vi ste bili tista glava, ki me je gledala?“

Toliko začudenja je bilo v tem glasu, da sem čutil, kako mi greje nenavadna toplota srce.

Ona pa je govorila:

„In čisto drugačna je bila tista glava od one, ki je bila z menoj v vlakur... Mhm“ je rekla tišje. „Sedaj mi je jasno.“

Hkratu je bilo pozabljeno vse. Moj mrzel pozdrav, njena nejevolja. Po mojih žilah je zopet plula toplota njene roke. Govorila sva mnogo, kakor stara znanca, seveda samo o dogodkih treh dni, kar sva se ločila in zopet srečala. Jaz, kako sem jo iskal ogledujoč si Kraljevico, ona, da je bila prepričana, ker me ni videla, da me ni tukaj. Njene oči so se potapljuje v mojih...

Mimo, po morju je plaval čolnič. V belo jadro je pihal veter in ga napenjal, da je čolnič plul tiho in naglo. Drobni valčki, razsvetljevani od prvega krajca, so mu namakali boke.

„Danes je pravljčni večer, gospodična. Takrat, v vlakur ste rekli, da vas popeljem v čolniču z belim jadrom na izprehod. Hočete, gospodična, krasna je noč, da obluba postane dejstvo?“

„Ako vam ne bo neprijetno,“ je odgovorila počasi, „rada...“

„Meni neprijetno,“ sem vzkliknil tiho in čutil sem, da se nisem vzdržal. Zakaj njene oči so blestele...

* * *

Čolnič plava... Mirno, tiho, kakor na perutih... Meni nasproti sedi ona in življenje diha iz nje mameče, kakor vonj opojnih pomladanskih rož.

Opravljal sem z jadrom. Bila sva daleč od obrežja, da so se svetilke na vrtu, kjer je igrala godba, videle kakor kresnice v grmu ležeče.

In je rekla:

„Spustite jadro... Poveslam malo.“

Spustil sem ga in ga zvezal. Uredil sem vesla in pokazal, kako naj vesla. Prijela je za nje, jih pomočila v morje.

Ni šlo. Pregloboko so se ji pogrezala v vodo.

„Tako, dovolite,“ sem govoril, prijel za njene roke, ki so držale vesla in veslal. Ni jih odmaknila. Po meni pa je plul ogenj in se mi ustavljal v očeh.

„Ne znam,“ je rekla in spustila vesla, rok mi ni odtegnila. „V planinah ne veslamo, tam plezamo.“

Kaj mi mar planine, kaj vesla in morje. Njene roke sem držal v svojih.

„Na planinah izgine vsakdanjost... Na planinah velja svetost čustev. Kakor na morju... Kakor na morju...“

In moje ustnice so se dotikale njenih mehkih rok.

Čutile so moje roke rahel odmik, a usta niso nehala piti vonj dekliške toplote in so šle za njenimi rokami. Moje čelo se je dotaknilo njenih prsi, čutilo je njih valovanje... Pokleknil sem v čolnu, pred boginjo svojo in objel njena kolena. Čoln se je močno zagugal, a nisem čutil. Ni čutila tega tudi ona.

„Gospod...“ je rekla tiho. „Gospod...“

in nič več. Jaz pa sem jo objel in moja usta so poiskusila njena rdeča, sočna...

To so bili trenutki... Hipi... V hipu se je uresničilo to, kar sem ves čas v vlaku, in ko sem jo iskal po Kraljevici, nevede želel. Ljubezen... Kaj je to?... Slast nebeških logov, nebeških livad...

„Kaj delamo,“ je rekla naposled, skušaje se oprostiti. „Peljimo se nazaj!“

„Ljubim vas, ljubim vas...“ sem šepetal. „Ime vaše sladko, s katerim vas kličejo, povejte mi...“

„Ni ime sreča,“ je rekla. „Čustvo je vse... ljubezen...“

Tiha je bila tista zadnja beseda.

Nekaj časa sva molčala. Opoj poljubov je bil tako silen, da je naju omamil docela. Čolnič se je gugal na mestu in prvi krajec se je ogledoval globoko v morju. Slonela mi je v naročju. Božal sem njene lase in poljubljal njena ramena...

„Bodite moja... žena mi bodite!“

Tedaj se je počasi vzravnala. Prijela je za vesla.

„Proza ne spada v poezijo,“ je dejala.

„Kaj je biti žena — proza?“

Ni odgovorila. —

* * *

Ko sem jo nekega večera, po vožnji s čolnom, poljubil pred vrati hotela, mi je stisnila roko.

„Ko me ne bo, ne imej me v slabem spominu!“

„Ko te ne bo?“ sem vzkliknil. „Ko te ne bo? Ali te kedaj ne bo? Ali ne boš vedno?“

„Kličejo me. Odhajam.“

Zdelo se mi je, da mi nekdo polaga težak kamen na ramena, pod katerega težo se mi kolena šibé.

„Odhajaš?“ ... Niti imena tvojega ne vem, ljubezen moja... a odhajaš?“

„Ime... Izrekel si ga. Ljubezen!“

„To ni tvoje ime!“

Pogledala me je. Globoko.

„To ni moje ime? Torej hočeš ime ženske?“ je vprašala počasi. „Ali ne pokvariš s tem vzduha najine sreče?“

„Sreča ni popolna, ljubezen moja... Žena mi bodi.“

„V pismu ti povem... Sedaj nočem... Ne maram rušiti poezije s prozo. V pismu bom ženska...“

* * *

Tisti poljub zvečer pred vrati hotela, ko mi je rekla, da mi pove v pismu, je bil, ki ga ne pozabljam. Bil je bog, ki je ustvaril v meni mogočen svet lepote in utripov, vse ustvarjaljočih...

Senca sicer zaide preko teh utripov, senca pisma, ki sem ga prejel drugi dan, ko je ona že bila daleč od morja. Ali tista senca je le želja iz poezije napraviti prozo.

„Ljubezen, ki jemlje in daje,“ je stalo v pismu, „je sreča. In v tej sreči se čuti človek podoben velikemu bitju, v katerem ni trpljenja, a če je, je to trpljenje sladko. Ko pa se pojavi izkušnjavec, kakor nekoč v rajju, in vstaja njegov izum, ki hoče obvladanje, tedaj nastaja vsakdanjost. Poezija se spreminja v prozo.“

Za ženo si me hotel. Ali veš kaj je to? To je obvladanje. To je tisto, kar se hoče od ženske v trenutkih, ko ni ljubezni, a je poželenje. Zato moram od Tebe. Zakaj jaz sem že poželenje — drugega...“

Pismo mi je padlo iz rok... — — —

Nisem je več videl. Nisem izvedel, kdo je bila kot žena.

Tisti zadnji poljub pred vrati hotela pa je, ki živi in v katerem živi — ona. Večen spomin na mogočen cvet lepote in utripov, vse ustvarjajočih...

Gustav Strniša:

Mara

isoko se dvigajo valovi, zdivjani belci se zaletavajo in rezgetajo divje, razbrzdano.

Mirno vstajajo strme pečine visokega brega, zamanj se zaletavajo belci, da bi dosegli njih robove in zdirjali preko njih po ravnini.

Vedno novi valovi kipiyo, se penijo kvišku in se razbijajo ob pečeh. Na visokem robu pa stoji mlada Dalmatinka, lepa Mara in se smeje valovom: „Kdaj me dosežete belci, kdaj me odnesete na svojih blestečih hrbtih v vašo skrivnostno globočino? Pene vam prhajo nozdrvi in v divji jezi brizgate iz svojih žrel curke vode, do mene pa ne morete in ne boste mogli nikoli! Mara, zmagovalka sem. Neštetokrat sem že prevarila morje. Pred nevihto sem se kopala v njem, vi ste me mirno in ljubeče nosili na svojih hrbtih in me skoro uspavali v tišini; saj sem sanjarila na vaših plečih, kakor v objemu dobre matere. Pa ste hipoma zdivjali, smehljala sem se in se pognala na breg, zmagovalka. Samo enkrat ste me vjeli, ko sem plula v lahnem čolnu po morju, zanačnjena v brezbrežno daljavo. Vendar sem .udi tedaj zmagala. Kako silni ste bili! Ljubila sem vašo silo in vašo moč, ki je dvignila moj čolnič in ga zaganjala h kraju. Vrgli ste mi čolnič ob pečino, sama sem obvisela na šibki

ruševini in se komaj rešila. Zvila sem si nogo, vendar sem se smejala, saj sem zmagala in niste me mogli podjarmiti. Le zaletavajte se razkačeni belci, nikoli me ne dosežete, nikoli!

* * *

Nedelja je, vroča, soparna. Zagoreli mladenci stoje za vasjo poleg Mare in se radostno smejejo. Ona pa kaže pot po strmini, se šali in obeta, da bo vzljubila onega, ki jo prekosi v teku na nizko brdo. Fantje se reže, si višje rokave in se poganjajo kvišku. Najstarejši Joco gleda na uro, kima z glavo in šteje sekunde. Fantje se razgreti vračajo in se ozirajo vanj ter divje zaploskajo, ko se poslednja požena Mara v hrib. Kakor pšica je; njen tek ni lèt človeka, to je veslanje plavajoče vile, dotikajoče se tal.

Dospela je na brdo. Najstarejši fant se široko zasmee in zakriči: „Dve minuti! Nihče je ni dosegel!“ Mara čuje fanta, divje krikne vrhu hriba. Iz ramen ji zdrkne lahno gornje oblačilo, že stoji vrhu griča v preprosti kopalni obleki, ki se oprijema krasnega zarjavelega telesa. „Za menoj“, zavpije Mara in že zdrvi po strmini ter se v visokem loku požene v morske valove. Belci se predramljeni prestrašijo, zahrzajo in se razmaknejo, naslednji trenutek pa že objamejo drzno plavalko, katera se kmalu prikaže na površini in krepko plavajoča doseže breg.

„Mara, duša naša, kraljica naša!“ kriče fantje in jo hočejo odnesti na ramah. Dekle sramežljivo zardi, se zavrti in izmuzne ter skoro izgine vsem izpred oči.

Ko se kmalu vrne oblečena in mirna; ji oči plamte, kakor bi zanetil nevidni kerubim nebeški kres v teh mračnih globočinah.“ Ni hče te ne dohiti, nihče“, hvali Maro Joco, najstarejši fant in jo občudovaje ogleduje. Ona se pa obrne od fantov ter hiti h gruči deklet, s katerimi odide zadovoljno kramljajoča v vas.

* * *

Spet divja vihar in Mara sedi na skali ter gleda valove. Danes ni sama, tujec sedi poleg nje, mlad je in lep, temnopolt, črnolas in vitek kakor palma. Tuj je njegov naglas, a ona pije besede kot zvok tajne neznane muzike.

On pa pripoveduje, da ga je zaneslo morje v ta kraj, da je doma dan hoda odtod, da je njegov oče Italijan, bogat, ki prevaža cele ladje blaga preko neizmerne luže.“ S seboj te popeljem, v zlatu in svili boš živela in moja žena boš“, govoriči Italijan in se ji sladko smeje, med tem, ko njegove oči sesajo ogenj njenih pogledov in jo skušajo omamiti s svojo žametno mračino.

Mara poslušala. Zazdi se ji, da se odpira pred njo svet novega razkošja, da vidi pred seboj skrivnostno srečo, o kateri je tolikokrat sanjala.

„Ne veruj mu Mara, tujec je in slepar,“ se oglasi za njenim hrbtom Joco, ki je ravno tedaj dospel iz doline in videl zaljubljenega Laha ter čul kako se je mladenki prilizneno dobrikal.

„Joco, ni lepo, da prisluškuješ,“ se je v zadregi oglasila Mara in skoro prestrašeno pogledala mladeniča.

„Nisem prisluškoval, kaj vendar misliš Mara, duša moja; slišal sem pa, ker sem moral slišati saj sem šel tod mimo po poti,“ se je opravičeval fant.

Italijan je vstal in ga srepo pogledal. Joco se je prijazno nasmehnil: „Gospod, pojdite od koder ste prišli, v lupinastem čolnu so vas prinesli morski valovi, naj vas tudi zopet odneso; tako bo najbolje za vas, za nas in tudi za njo, za našo Maro!“

Italijan se je sovražno zarežal. Že je hotel žaljivo odgovoriti, a premislil se je, ko se je ozrl v krepko visoko postavo čvrstega Joca, ki je bil za glavo večji od njega.

Joco je še enkrat svareče pogledal Maro in počasi odkorakal dalje.

* * *

Mara, zakaj nisi poslušala svojih tovarišev, zakaj si sledila nagibom svojega srca, da te je premotil tujec? Morski valovi so ga pripeljali, ker te oni niso zmagali, te je premagal njihov poslanec, ki je uničil tvojo dušo!

Sama hodiš po visokih čerch, slednji dan plašno pričakuješ svojega ljubimca, saj se te že ogiblje.

Nova ladija je pristala k bregu in nocoj prihaja k tebi Italijan, da se poslovi.

„Pametna bodi Mara, skrbel bom zate in za otroka, a moja žena ne moreš biti, drugo ženo imam, hčerko bogatega grškega trgovca, ne morem je odsloviti!“

Noč leži nad zemljo. Na skali nad morjem sedi on ž njo ter se poslavlja. Neusmiljeno režejo njegove besede v njeno dušo.

Maro je strah, plašno se ozre v valove, katerim se je smejala in jih zasmehovala. Mirno plavajo pod njo grivasti belci; vendar se ji dozdeva, da jo tirajo s seboj na morskno dno, zmagovalci svojo sužnjo, saj ji je njihov poslanec ukral njeno dušo in ji onečastil telo.

Hipoma se dekile strese, zakriči in zgrabi svojega ljubimca čez pas.

„Kaj hočeš“, vpraša Lah in se je hoče otresti. Zaman! Njene roke so močne kot klešče, odtrga ga od sebe kot mačko in ga porine pred se: „Zmagali ste me valovi, a tudi jaz imam svojo žrtev. Evo vam onega, ki ste ga poslali da me je uničil; uničite ga sami, v vašem objemu naj najde svoj grob!“

Divje je sunila Mara od sebe, se blazno zasmejala in se že isti hip prijela za glavo ter kriknila, on je pa letel preko skal, se zadel ob visoki rob in padel v globočino.

„Kaj sem storila, bože moj, kaj sem storila,“ je zajadikovala Mara že naslednji trenutek, ko se je nekoliko streznila. Bilo je prepozno.

„Tudi sama pojdem za njim, evo me, tu me imate valovi, vi strahoviti belci! Poteptajte me, uničite me,“ je kriknila Mara in — onemela. Joco je stal poleg nje ter jo krepko držal za roko.

„Nikamor ne pojdeš Mara, ubogala me boš!“ Zaječala je kakor ranjena in se s

kalnim očesom ozrla vanj: „Joco, prepozno, vse je prepozno!“

„Ni prepozno Mara, pomiri se in pojdi z menoj!“

S težavo jo je odvedel. Doma je morala leči, par tednov jo je kuhala vročina, predno je okrevala.

* * *

Kaj si storila Mara? Na črni zatožni klopi sediš, a okoli tebe mrki porotniki, da te sodijo radi umora.

Tiho je v dvorani, ko odmevajo besede zapisnikarja beročega obtožnico. Ko porotniki poslušajo, se njih mrki obrazi še bolj zresne in očitajoče se ozirajo na dekle pred seboj.

Mara je mirna, čudovito mirna. Zazdi se ji, da plava sama sredi morja; povsod okoli nje so ljudje v prostornih čolnih in jo gledajo, kako se bori z valovi, ki jo objemajo ter hočejo odnesti s seboj. Nihče ji ne pomaga, valovi divjajo in hrumijo vedno huje, že je opešala. Razdivjanci jo dvigajo in se hrumeče reže: „To si ti Mara, zmagovalka, zdaj greš z nami, zdaj greš z nami!“ Blodne oči se ozro okoli. Pred njo plava široka deska, dekle se je oklene z obema rokama, se strese in predrami; medtem ko njene roke krčevito objemajo zatožno klop.

Državni pravdnik, velik vitek mladec vstane in zahteva kazen:

„Ni dovolj, da je umorila človeka, ona je tudi kriva, da je njeno dete mrtvo rojeno, premalo je pazila na se; porodila je v bolnici kamor smo jo prepeljali iz zapora. Kaznujte morilko!“

Mara je vstrepetala in zarjula: „Ni res, če je bilo dete mrtvo rojeno, nisem jaz kriva. Rada bi bila imela črvička, ljubila bi ga bila in trpela — za pokoro.“

Njen zagovornik, starikav Dalmatinec je bil resna dobra duša. Njegove besede so bile kakor lahni božajoči vali. Le tedaj mu je vskipelo srce v divjem srdu, ko je opisoval tujca, ki ni spoštoval kraja, kjer je bil gostoljubno sprejet ter je drzno zapeljal neizkušeno nedolžnost.

Vrnili so se porotniki.

Med poslušalci je bil v prvi klopi Joco. Ves čas je stiskal pesti in si grizel ustnice, da ni glasno kričal.

Mara je bila soglasno oproščena.

Množica je zaploskala. Joco je skočil iz klopi naravnost k Mari, jo objel in jo odvedel iz dvorane. * * *

Mirno se penijo morski valovi, se igrajo in se sproščajo k bregu, kjer sedi Mara, ljubeča mati in pričakuje svojega moža in sinova, drzna ribiča. Njene oči so mirne in udane, skrbeče se ozirajo po morskih belcih, ki se dvigajo pred njo, a njena usta šepetajo: „Hitite belci mili in skoro mi jih privedite, prosim vas; privedite mi jih, saj so moje življenje!“

Belci pa vstrepetajo, se zaletе nazaj v morje, beže v prostranstvo in šepetajo:

„Mara, zmagovalka si bila, da, mislila si da si zmagovalka. Pa si spoznala, da si sužnja, posebno zdaj to čutiš, da, naša sužnja si, saj mi nosimo tvoje najdražje po neskončni morski gladini!“

Valovi so pa dobri in usmiljeni; Joco in njegova deca se vedno vračajo zdravi in veseli. Duša Mare pa vriska in poje ter se prijazno smehlja valovom, a njen pogled ljubeče gladi njih kodrasto grivo.

F. P.

Tekma

Dinko z Gorenjskega in Mirko iz ravnega Srema sta bila junaka, da ju je bilo veselje pogledati, in pa tiča, tiča! V njiju družčini ni bilo nikoli nikomur dolgčas, znala sta izvabiti smeh najbolj pustemu in čemernemu obrazu. Znala pa sta tudi človeka potegniti kar tako mimogredé sebi in drugim v zabavo. V resnosti in šali ju je spajalo tesno prijateljstvo, ki se je razvilo takoj, ko sta se spoznala.

Spoznala pa sta se o priliki orožnih vaj, ki sta jih — oba starejšega letnika — morala provesti v skalovitem Kotorskem zalivu, v mestecu, nedaleč od mesta, ki daje zalivu ime. Dinko se je med gorami počutil prav dobro, Mirko pa se je večkrat zamislil in zasanjal o svojem domu na plodni sremski ravnani in lahko mu je prihajalo iz ustnic:

„Širok Dunav,
ravan Srijem...“

No, Dinko ga je že znal zamotiti na druge misli.

V soboto proti večeru sta Mirko in Dinko malomarno postopala ob obali in opazovala živo vrvenje na morski gladini. Solnce je v obliki velikanske žareče krogle zapadalo v „božjo milost“ tja proti „blaženi“ Italiji, z iztoka pa se je že rogačil blede mesec in zvezdice so blede mežikale z modrega neba. Prijatelja sta krenila po beli cesti kraj morja. Iz bližnje krčme se je čula godba, ki je čudno vplivala na večerna šetalca.

„Hm,“ je vzdihnil Dinko in iztegnil roke v zrak.

„Kaj ti je?“ ga je vprašal Mirko.

„Ne vem, kaj bi dejal, zdi se mi pa, da se mi hoče tako nekaj ženskega. Je že tak večer, veš.“

„Saj imaš menda Katico iz kantine dovolj, ne? Kaj si prebiraš?“

„Ah do grla in čez sem je sit. Vsiljiva je kot osa, neumna pa tako, da bi se ji še krop prismodil.“

„Da, da vsega se človek preoble!“

Že je hotel Dinko ostro zavrniti prijatelja, ko jima obema zastane korak. Iz prijazne hišice v bregu nad cesto je pritekla postava in hitela proti bližnjemu vodnjaku. Brž je zajela vode in kot srna odskakljala nazaj v hišo. Dekle je bilo še prav mlado in pravi vzor južne lepote.

„Hm,“ je zopet vzdihnil Dinko.

„Hm, ali ti je vzelo sapo?“ ga je podražil Mirko.

„Saj jo je tudi tebi. Zdi se mi, da ti je še sedaj zmanjkuje.“

Mirko se je razhudil. „Kaj? Meni zmanjkuje sape? Le glej nase! Toliko je imam še vedno kakor ti.“

„Sem prav radoveden.“

„No, saj se lahko prepričava. Jutri popoldne se bomo kopali. Stavim, da vzdržim dalje pod vodo kot ti, ker imam več sape od tebe.“

Prijatelja sta stavila za sodček vina — kaj sta hotela drugega —, ki ga bo plačal oni, ki propade. —

Življenje samo je valovilo v vojaškem kopališču in po bregovih, dvigajočih se smelo iz morske gladine. Omamljajoč vonj se je razlival preko kopnega in morja. Po beli cesti je šetalo nebroj domačinov in tujcev, po vodi pa je čofotala množica kopalcev. Lahen vetrič je vel od zapada in hladil čela, pokrita z znojem.

Mirko in Dinko sta tovarišem že razodela, da nameravata tekmovali. Ob naravnem pomolu, segajočim dokaj daleč v morje, se je zbrala močna skupina vojaških sotrpinov, ki so željno pričakovali, kako se stvar izteče.

Površina morja je bila mirna in gladka, da so se solnčni žarki odbijali na njej kot na zrcalu in da je jemalo očem vid. Voda je bila takoj ob obrežju globoka, da so lahko brez

skrbi skakali vanjo. V ta namen je bila speljana nadnjo močna deska.

Zmagoslavnega obraza je stopil na desko najprej Mirko, prožno stopil proti kraju in se v elegantnem skoku pognal v vodo. Takoj mu je sledil Dinko nič manj samozavestno. Tekma se je torej pričela. Oči vseh prisotnih so bile radovedno uprte v morje, kjer so se še poznali kolobarji na mestih, kjer sta se potopila tekmovalca. A glej, glej, kaj je to! Nista še prošli dve minuti, ko se dvigne iz vode človeška glava. Povodni mož? Eden izmed Tutonov? Kaj še! Mirko, to se pravi njegova glava. Črni lasje so mu kot prilepljeni padali niz lobanje in čelo, da ga je bilo smešno videti. S svojimi cigansko se bliskajočimi očmi se je ozrl po gledalcih, pokimal in zopet izginil pod morsko gladino. Ni se še dobro umirila voda nad njegovim telesom, ko vznikne iz vode druga glava. Dinko! Široko mu gredo usta na smeh, ko se ozre naokoli, urno in krepko srkne vase zraka in žurno izgine v mokri element.

Na obrežju izbruhne tedaj težko zadrževani smeh. „To sta navihanca! Drug drugega hočeta ukaniti! Da jima pride to na misel!“ Niso še ponehali vzkliki presenečenja, že se Mirkova glava pokaže drugič iz morja. Izraz obličja mu je še hudomušnejši, ko vidi, da se njegov nasprotnik muči pod vodo. Toda le brž nazaj! Par trenutkov nato se pojavi iz vodnega zrcala tudi Dinkova butica, zroča v svet prav tako hudomušno in veselo. To se je ponovilo še tretjič v pravi gaudium gledalcev na obali. Igra bi se vlekla v neskončnost, da ni usoda ukrenila drugače. Ko se namreč Mirko četrtič pokaže iz vode, se pojavi poleg njega tudi Dinko. Prvi trenotek sta oba presenečena. Da bi bil nasprotnik toliko časa neprestano pod vodo? Ne, to ni mogoče. Že mora biti vmes kaj drugega. Sveta si vsak

svojega početja, se nehote glasno zakrohotala in splavata na obal, kjer ju sprejmo razigrani tovariši z gromskim smehom. Kdo je zmagal? O tem nista hotela govoriti, in tudi tovariši so modro molčali, ko sta tekmovalca izjavila, da plačata vsak sodček vina. Tekmo s tako srečnim koncem, kjer sta bila oba nasprotnika zmagovalca, so zvečer obilno zalili v kantini, prijatelja pa sta bila vesela, da sta tako rešila svojo čast.

Dan za tem sta naša Dioskura pod večer zopet šetala ob morski obali. Med prisrčnimi pogovori so jima koraki nehote in nevede krenili proti brežuljku, kjer sta zadnjič videla ono krasno dalmatinsko devojko. Oči so jima uhajale v breg, zdaj temu zdaj onemu; hudomušno sta si pomižikovala, reči pa nista hotela ničesar, dasi sta vedela, da ju vodi oba ena in ista misel.

Nedaleč od hišice sta začula govorico: moški in ženski glas. Stegnila sta vratove in jela pozorno motreti. Nista sicer videla mnogo, a zanju je bilo dovolj. Vitek Dalmatinec je v slovo poljubil ono čarobno devo, ona mu je zamahnila z roko v pozdrav in — izginila sta, on v hrib, ona domov.

To je vzelo sapo obema prijateljima. Tekma je bila s tem definitivno končana: oba zmagala, oba poražena...

M. Lipužič:

Ob morju

*Iz grobnice — doline z rovi razorane,
kjer pojejo rudarski stroji vihre simfonije,
izvabilo brezbrežno me je morje med platane
k brezmejnim krajem, kjer globina vse vode izpije.*

*Tu, ob obrežju tihih, mrtvih skal žarečih
zavzet sem žalost vso pokopal v valovju,
tesnoba je vtonila v spenjenem vodovju
in radost pesem je zapela z vod kipečih.*

*Tu zopet sem pozdravil sinje morje,
sproščen bolesti, duša vseh vihravih tog;
orkan se spustil v plan zdvijan raz gor je
in duša kriknila iz sanj: „O Bog!“*

*Kot kes, ki dušo grešno vso razorje
sem plaho stal pod zvezdnato sinjino
in klical sem v razzarjeno modrino:
„Kako te ljubim, morje, morje, morje...!“*

Ksaver Meško:

Magdalena in Magdalene

Iz vseh zablod, sladkosti in trpljenj
v višave ji je hrepenela duša,
in v morju slasti, novih poželenj
ji žgala je srce pekoča suša.

Kar zve o Njem, ki da je Usmiljenje
in je Studenec, ki nikdar ne usahne,
in blatno vse v njem najde očiščenje,
in kdor je truden, si pri njem oddahne.

In iz trpljenj, obupa, hrepenenj,
iz grehov boli k Njemu se zateče:
morda očisti Vir jo usmiljenj,
morda ozdravi ji srce trpeče.

Gre v hišo Simona. In gre med goste.
Ne vidi mož. Samó očes dveh plámen
žari pred njo... Vzdrhti: „O, ali boste
tolažba mi? Še težji srcu kamen?“

In mu razlije narde čez noge —
oblivala z njo prej je sebe: v grehe —
na nardo mu razlije še lase,
ne zmeni za pismarjev se posmehe.

Le Njega zre. Za solzo solza pada
ji iz srca, iz žgočih ji oči,
a v srce pada božajoča nada:
„Ta ne obsodi me — ta odpusti.“

Kar glas zasliši blag in tolažec:
„Odidi v miru — vse je odpuščeno.“
In v srcu ji zaraja tisoč sreč,
ko se začuti vseh bremen sproščeno...

O Magdalena, mnogi, mnogi sestri
ko tebi iz globin srce kriči,
saj laž je njih veselj ognjek pestri —
pa bodo našle k Njemu pot ko ti?

Ivan Albrecht:

Eva premišljuje

I.

Vidiš, dragec, jaz sem Eva
in tega ti ne tajim,
daj, da skupaj v Eden greva,
smrt zanj rada pretrpim!...

II.

Ne vem, zakaj sem včasih taka,
da tvoje se prisotnosti bojim,
a ko odideš in te več ne vidim —
z vsem srcem zgolj za tabo koprnim.

Ne vem... Vse to skrivnost je zame,
a vendar srečna neizrecno sem s teboj,
ko roka tvoja krepko me objame,
drhti srce in prosi: „Bodi moj —“

III.

Preljubi, vem, da se mi smeješ
in morda zaničuješ me celo,
ker sem tako otroška, majhna,
kadar s poljubom dvigneš me v nebo.

A jaz, o jaz bila bi rada
le tvojih usten topli dih,
molitev, ki v ljubečem srcu
daruje Bogu jo vsak dan menih.

IV.

Če ti neumne moje zdijo se besede,
ne pahni jih od sebe, ne zavrzi, dragi moj!
Ljubečega srca vabeče so resede,
ki rade bi na vrt ponosni tvoj.

Le zate se razcvitajo vse moje želje
in tvoje smeje sanje so ves moj pogum,
ki vodi v neizmerno me veselje,
kjer ti si vodja rajskih trum...

Oni najbolj odgovarja duhu svojega časa,
ki ljubi vse ljudi brez razlike in jim stori dobro,
najsi so dobri ali slabi.

(Talmud).

V nečastnih delih drugih ne išči lastne
slave.

(Talmud).

Kdor vedoma ni do vseh dober, je često
do mnogih nevede krut. To pa kaže pomanj-
kanje izobrazbe.

(J. Ruskin.)

Oton Berkopec:

Žalostna pesem

Če je človek vsem na poti,
če vsakogar s svojo prisotnostjo moti,
je težkó, je tako hudó —

Če človek hodi ves dan,
in nikamor ne pride,
če je bolan in je ves trud zaman
je težkó, je tako hudó.

Pa bi človek jokal — iz dna srca,
pa bi se človek izjokal do Boga,
pa jokati človek ne zna,
in je težkó, je tako hudó.

Šel bi človek v svet — med ljudi,
in se smejal, smejal vse dni
in bi vsakomur pravil, da žalosti ni,
da mu nagelj na oknu dehti —
pa se smejati, lagati človek ne zna —
in je težkó, je tako hudó.

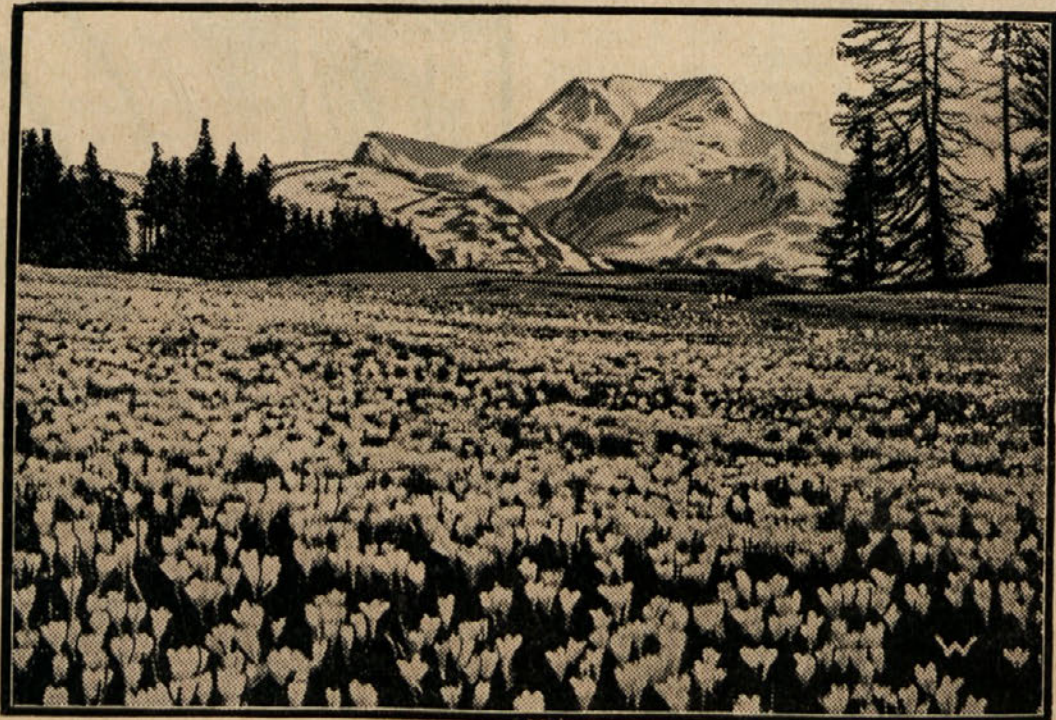
Oton Berkopec:

Roža

V pomlad se je roža razcvela,
najlepša kar Bog jih je ustvaril.
In ko je najslajše vzdehtela
je zakrvavela — — —

O ljubica, v srcu si bila,
najlepše zaklade sem tebi podaril,
z menoj si kot angelj hodila,
goroko me ljubila.

V modrino neba se je zarja razlila —
ljubezni moj Bog jo je ustvaril —
bolest se je bela mi v srcu rodila
in zarjo zakrila — — —

Rože v maju

Obrazi iz ljubljanske drame

Silvester Škerl:

Mihaela Šaričeva

(Ta opis otvarjam s parantezo. V letošnji sezoni, ki se že nagiba h koncu, skoro nismo videli gospe Šaričeve na odru. Temu je kriva nevarna bolezen, katera je našo odlično igravko napadla in priklenila na posteljo za dolge mesece. Hvala Bogu je zdaj, ko to pišem, gospa Šaričeva že okre- ki je tesno spojeno s splošnim dozorevanjem našega gledališča po vojni, nam je porok, da imamo pričakovati od nje še mnogo lepega.

Kot igravka je Mihaela Šaričeva destilirana produkt našega časa. Sloka, srednje rasti, skoro prozorno bledega ozkega obličja, z nepreračunljivo svoj izraz spreminjajočimi očmi, diha že v svoji zunanosti sveže, razmahnjeno, mlado življenje, na katerem leži kakor senca težka izkušnja iz tira vrženega človeka, iz pogo-

rišča bojnega polja, na katerem je bila izvršena justifikacija družbe in vsakega posameznika, rastoča groza in bridkost. Prav v jedru je Mihaela Šaričeva polna zdravega življenja in vendar mnogokrat kakor da ne more stopiti preko otožnosti, ki tako značilno spremlja vse povojno umetniško ustvarjanje. Nekaj kozmopolitičnega, obče človeškega, ozko domačemu in zmerno meščanskemu ostro nasprotujočega je v njej, ne le po njeni svobodnejši umetniški naturi, marveč po tisti naturi, ki giblje in uravnava komplekse in pred katero je posameznik samo žilica v organizmu. Njena pojava, ki nam je, rekel bi, veliki svet današnjega dne na odru, ima svoj izvor in zatočišče v kozmopolitičnem kompleksu, ki ga je rodil današnji čas zoper polpretekli čas družabnega ozkosrčja.

Njeno mesto v okviru našega gledališča je velevažno že iz tega samega razloga.

Da nam pa dozoreva Mihaela Šaričeva v predstavnico, v poosebljenje duha in izraza našega časa, je znamenje, da njena nadarjenost za odrsko umetnost ni povprečna, ampak da je ta igravka, kakor malo katera obdarjena in da nam jo bodoči razvoj pokaže zmerom popolnejšo in večjo.

Če bi hotel deskriptivno obdelati njen umetniški karakter, bi moral karakterizirati najprej naš čas z vsemi njegovimi pojavi, a ker se na tem ozkem prostoru ne morem spuščati niti površno v tak poizkus, menim, da se moramo zadovoljiti s poizkusom kratke impresije o njej.

Njeno vtelesenje odrskih figur sloni na muzikalnem občutju in na muzikalni interpretaciji življenja.

vala in tudi njena rekonvalescenca razveseljivo napreduje. Upati je, da bomo imeli v kratkem zopet priliko videti našo priljubljeno igravko na deskah, kjer smo jo tako dolgo pogrešali.)

Kakor v kompenzacijo za vse velike umetnike, ki smo jih Slovenci dali Hrvatom in kateri so stebri hrvatske gledališke umetnosti: Borštnik, Borštnik-Zvonarjeva, Nučič, Podgorska, Rijavec, Križaj, Primožič, Šimenc in Zupan, — kakor v kompenzacijo za vse te, pravim, nam je dal hrvatski narod Mihaelo Šaričevo.

Postumno dete, se je Mihaela Šaričeva rodila dva meseca po očetovi smrti v Bjelovaru, iz odlične narodno zavedne častniške rodbine. Mati s številnimi otroki se je kmalu po očetovi smrti preselila na Dunaj, kjer je deca v skromnih razmerah rasla, dokler ni prišla v odgojo institutov za častniške otroke. Tudi Mihaela Šaričeva je preživela inštitutsko odgojo na Dunaju ter v Parizu, kjer se je lelo dni izobraževala v inštitutu za odgojo oficirskih otrok častne legije. Po maturi je vstopila v dramatično šolo na Dunaju — a preden se je končnoveljavno odločila za gledališče, jo je mikalo, da bi postala plesalka na vrvi, jahačica ali baleteza. Ko je absolvirala dramatično šolo, je nastopila svoj prvi angažman v Mostu (Brüx) na Češkem, a že po prvi sezoni je zapustila gledališče, ker je izbruhnila vojna. Dva brata — častnika sta ji padla in do prevrata ni mislila na to, da bi se vrnila h gledališču. Prav za prav sploh ni več mislila na to, dokler ni posetila svojih znancev v Zagrebu, ki so jo nagovorili, da se je ponudila v angažman v Ljubljani, kjer so baš tedaj po prevratu pripravljali otvoritev gledališča. Res se je Šaričeva pripeljala v Ljubljano in Nučič, tedanji vodja drame, to je takoj angažiral. Tako je tedaj Šaričeva začela svojo karijero v Ljubljani, kjer je nepretrgoma nastopala ves čas do danes in kjer upamo da ostane tudi za naprej. V prav kratkem razdobju se je povzpela do prve igravke, v neštetih ulogah je pokazala svojo veliko nadarjenost in njeno dozorevanje,

V pregibih svojega telesa že skoro plesalki podobna, je v svojem melodičnem govoru, s svojim pastoznim glasom, zmožna izredno niansiranega in prefinjenega podajanja tako vnanosti, kakor notranosti svojih odrskih likov. V katero vrsto, v katero grupo spadajo njene vloge, ni moči opredeliti, ker je Šaričeva prav za prav dorasla sleherni ulogi. Da je tekom let svojega nastopanja v Ljubljani igrala pretežno ene vrste vloge, in sicer tragične vloge v modernih in ne dosti drugačne vloge v klasičnih komadih, je poleg gledališkega vodstva kriva zlasti kritika. Ta ji ni prisodila drugih ulog in hvaleč otrplo muzikalnost njene interpretacije sličnih ulog, je pozabila da ima melodika, kakršna je v bistvu Šaričeve, največ barvitosti, da je največ razgibana in da je veselja v nji prav toliko kakor žalosti. Kritika je povdarjala tisto senco otož-

nosti, o kateri sem uvodoma govoril, a pozabila je na njeno jedro, na njeno zdravo in svežo, sleherni žalost premagujočo naruro. Tako je prav za prav njena odrska podoba še nedovršena, neizdelana, čaka jo še nešteto ulog, v katerih nam ima pokazati še nešteto možnosti izražanja same sebe.

Veliko število njenih likov na našem odru je povsem samosvojih in ne moremo si misliti našega Narodnega gledališča brez Šaričeve.

Ko se nam v kratkem povrne na deske pričakujemo, da nam izpolni stopnjema vse nade, katere stavimo nanjo, pričakujemo pa zlasti od vodstva gledališča, da ji da širšega razmaha v karakterju ulog, da se more izoblikovati v vsakem pravcu in da nam dozori do popolnosti v tisto igravko, ki jo potrebujeta naš čas in naše gledališče.

Ivan Cesar

V našem gledališču, kjer ravnajo z igravskim naraščanjem tako lahkomišlno in kratkovidno — v kolikor imajo sploh z njim kaj ravnati, ker ga je bore malo (pa ne zato, ker bi morda primanjkovalo mladih talentiranih moči, ampak zato, ker z neverjetno ravnodušnostjo odbijajo vsakega resnejšega kandidata — tako da mnogi sploh ne mislijo na to, da bi pri ljubljanskem gledališču poskusili svojo srečo — izgovarjaje se, da je že nekaj let angažirana cela vrsta mladih „igravcev“, ki niso pokazali nobenega uspeha — a o tem bi trebalo napisati poglavje zase in kar sem mimogrede omenil naj služi le namenu, ki ga imam s pričujočim spisom) — v našem gledališču tedaj, ki je naraščaju tako hermetično zaprto, je Ivan Cesar eden izmed tistih pičloštevilih mladih igravcev, ki se je kljub oviram in velikim težkočam dokopal do svojega skromnega kotička na soncu. Seveda ga mora braniti z vsemi močmi pred nadlogami, ki jih naše znamenite „razmere“ pripravljajo „vsiljencu“.

Ivan Cesar nima gledališke preteklosti, nima niti igravske šole in zgodovine sploh ne — pred nami stoji neobtesan, neizbrušen kakor ga je Bog postavil s talentom za oder na svet. Postavil ga je pa močnega, širokoplečatega, z oglato glavo in obilnim životom, orjaka izpod Gorjancev (morda so mu čvrsti komolci pomagali, da ni vtonil v statisteriji Narodnega gledališča, kjer usihajo poleg antitalentov tudi nekateri talenti) — in Cesar je mahoma, brez velikih priprav, igravec na odru.

Da je rojen v Težki vodi pri Novem mestu, da je absolviral gimnazijo in maturiral v Novem mestu,

se polotil juristerije in postal železniški uradnik, da se je pri Špicarju na Jesenicah prvič zavel svojega nagnjenja za oder in da je nato eno sezono neplačan statiral v ljubljanski drami ter nastopal hkrati na Šentjakobskem odru — vse to je brezpomembno, oziroma postalo je brezpomembno v trenutku, ko je zaigral Cesar svojo prvo ulogo v Narodnem gledališču. Odsihmal je Cesar kamen v temelju našega gledališča in brez njega ne moremo govoriti o sedanjem, še manj pa o bodočem slovenskem gledališču.

Nedostatkov mu naštejemo celo vrsto. Da kar na hitro s tem opravim, evo mu kar povrsti poglavitne: mož je v konfliktu s svojim dihalnim aparatom, klaviatura njegovega organa je malone docela neizörpana in s svojim glasom igra kakor učenec na klavirju: z enim samim prstom,

iz svoje vloge potegne kar mu prvi pogled pokaže (in časih ta pogled prav malo prodre v njeno globino).

Ampak v njem tiči karakterni komik in — prav gotovo se ne motim — karakterni igravec izvrstnega kova. Pri veliki ljubezni, ki jo očituje Cesar za gledališče — in v nadi, da se „razmere“ kaj izboljšajo v prid tistim igravcem, ki si žele tehnične izpopolnitve — bodo nedostatki izginili, stopnjema bo dozoreval, kakor že priča njegov napredek v tem pogledu izza njegovih prvih nastopov do danes, in velika važnost nedostatkov, ki zmanjšujejo vrednost njegovih kreacij, bo zmanjšana do popolne odprave — ker je popolna odprava teh nedostatkov njemu samemu življenjska in umetniška potreba.

Cesar prinaša na oder samega sebe in vprašanje njegove vrednosti za naše gledališče je v tem, ali je

njegova osebnost dosti močna, dosti zanimiva, raznolika in pregibljiva, da more zadostiti svoji nalogi kot umetnik. Dasi razpravljam o mladem igravcu, ki doslej res še ni dosegel več kot „skromen kotichek na soncu“, trdim, da je.

Da ne govorim o nešteti ulogah iz modernejše dramske literature, ki jih na našem odru noben drug enako njemu ne more igrati, vidim v Cesarju steber našega bodočega molierovskega repertoarja. Vidim v njem tudi stvaritelja mnogih tragikomičnih junakov

iz svetovne literature, zlasti pa igravca za Shakespearejeve kralje.

V njegovi osebi nam bodo zaživele svoje orjaško življenjske figure, ki so že mnogokrat šle neopažene preko našega odra, interpretirane od morda intelektualnejših a manj pristnih in originalnih igravcev.

Cesar ima že danes svojo izrazito noto in ta nota se je na odru utrdila, našla je pri občinstvu odziva. Cesarjeva osebnost je že danes v našem gledališču potenca, preko katere še take „razmere“ ne morejo na „dnevni red“.

LYDIA WISIAKOVA.

V letošnji seziji sta na povabilo bivšega upravnika ing. Kregarja sodelovala pri ljubljanskem gledališču Lydia Wisiakova in Vaclav Vlček. Oba sta nam še iz prejšnjih let poznana. Premalo pa vemo o njihovem slovesu, ki ga uživata zunaj naših mej. Človek kar strmi, če govori s krogi, ki bi se morali zanimati za delovanje naših umetnikov v tujini, kako so ti ljudje malo, sila malo poučeni o uspehih, ki

Lydia Wisiakova

Vaclav Vlček

jih imajo nekateri umetniki v inozemstvu, pri tem ko niso pri nas na domačih tleh našli primerne razumevanja. In to nepoznanje umetniških kvalitete je pri nas posebno občutila Lydia Wisiakova. Slovenija ji ne nudi, ali

tu v Ljubljani l. 1919 pri koreografu Vaclavu Vlčku, na to v Hellerau-u pri Dalerou in v Dresdenu pri Wigman. Klasični balet je študirala pri Poljakovi, Preobrajenski in Egorovi v Parizu. Njena umetniška pot je v tesni zvezi

L. Wisiakova v Milhaudovem „Corcovado“

noče nuditi onega mesta, kakor ga zasluži po svoji umetniški potenci. Te dni se poslavlja od nas skupno z Vlčkom. Iz Ljubljane odhajata po enoletnem delovanju, takorekoč pregnana vsled toliko premljevanje gledališke „krize“.

Lydia Wisiakova je pričela svojo karijero

s karijero Vaclava Vlčka, ki je bil njen učitelj in ki ima velike zasluge, da je dosegla to višino in ta sloves, ki ga uživa v Evropi. Z Vlčkom je nastopala v večjih mestih našega kontinenta, v glavnem pa je delovala v Parizu, kamor se letos zopet povrne. Plesala je tudi

na Sorboni, pred izbranim forumom in tudi z Josefino Bekerjevo je skupno nastopala. O njej so pisali sloveči esteti najlaskavejše ocene. Vsi večji listi kakor „New York-Herald“, „Daily Mail“, „Matin“ in drugi so priobčili si-

šem gledališču tako žalostne razmere, in da se ne more ali noče obdržati taka dva umetnika, kakor sta Wisiakova in Vlček.

Lydia Wisiakova ima o našem baletu najlepše mnenje, ki pa je na žalost vedno v

Vlček v Musorgskega: „Bydlo“

jajne kritike. Veliko priznanje je povabilo, ki ga je prejela Wisiakova od Opere Comique v Parizu. Ta zavod jo vabi na sodelovanje v letošnji jeseni. Mi ji moremo le iskreno čestitati, pri tem pa močno obžalujemo, da so pri na-

rokah talmi-mojstrov in vsled tega zanemarjen. Tudi naša publika je nekam negativna napram baletu in plesni umetnosti sploh. Kratko povedano „Nemo propheta in Patria“ je za Wisiakovo jako značilno in karakteristično.

Osip Dimov — Iv. Vuk:

Morski pesek

Mesec julij, pesek in morje.

Kopališče je vrelo polunagih ljudskih teles. Bilo je praznovanje mladosti. V kopalnih kostumih so bili vsi moški podobni eden drugemu, silni, pripravljeni za podvige; žene dražestne in zapeljive. Pod golimi nogami je škripal suhi, topel, beli pesek, pregažen in neraven, kakor morska površina, razgibana od vetra.

A zvečer pride plima in vse izravna.

Julij, pesek in morje.

Da, julij, pesek in morje... Iz ulice, ki vodi v mesto se pojavi mlada žena v oblekega stasa. Ni bila v kopalnem kostumu. Bila je oblačena v lahko poletno toaleta. Veliki črni klobuk je čuval njen lep obraz, ki je bil bled in videti bolan, pred solncem. V desnici je nesla malo usnjeno torbico, kakoršna se navadno nosi, ako se gre za nekoliko ur iz mesta v kopališče. Navadno se nosi v taki torbi kopalni kostum, kakšna druga malenkost in kakšna knjiga. Mirno je šla mimo gruč kopalcev, ki so veselo metali žogo. Iskala je, očevidno, nekako udobno mesto, da si počije na vrelem pesku.

Močno vržena žoga je udarila ženo v hrbet, da se je nehote obrnila.

Stasiti mladi človek je bežal za žogo ves razigran. Na prvi pogled je mlada žena videla, kdo je. Mehanično je z roko poskušala zakriti torbico. Nato je stopila, da gre dalje, ali je obstala in počakala.

Iskajoč žogo, je mladi človek obrnil glavo in njegov pogled se sreča z njenim. Prvi izraz njegovega obraza je bil uljuden in mil; ni je spoznal. Drugi pogled je bil preplašen: spoznal jo je.

„Ana?“ vzklikne mladi človek.

„Da, jaz sem,“ odgovori ona mirno.

„Oprostite trenutek,“ reče naglo, „samo da vrnem žogo, pa se takoj vrnem.“

Ana gre dalje in najde primerno mesto na pesku, kjer ni bilo gneče. Sede, položivši torbico poleg sebe.

„Mislim sem, da me več ne želite videti, da je vse končano med nama,“ je govoril Devis, sevši poleg nje.

„Kaj je z vami?“ ga vpraša Ana z vedno enako mirnostjo.

„Z mano? Bil sem zelo zaposlen...“

A po kratkem premolku doda:

„Kako dolgo je že odkar smo se ločili? Zdi se mi, da je že pol leta.“

Sipajoč pesek na torbico igraje, odgovori Ana:

„Več je že, kakor pol leta, Devis, že je preteklo osem mesecev.“

„Tako! Pogostokrat sem ti hotel pisati, ali nisem znal si li še vedno tam. Verjameš?“ zajecja vznemirjeno in jo prime za obe roki.

Ana nežno osvobodí levo roko iz njegove in nadaljuje sipati pesek na torbico.

„Prav imaš“ — sedaj mu je rekla „ti“ — „res nisem več tam.“

„Kje pa si sedaj?“

„Saj je vseeno.“

„Vseeno? Ti mi torej nočeš povedati. Seveda, razlogov imaš dovolj, da se jeziš na me. Obljubil sem ti, da te vzamem za ženo. Podaril sem ti celo prstan.“

„Da krasen prstan...“

„A kje ga imaš?“

„Zastavila sem ga.“

„Zastavila? Ali ti je bilo tako — slabo?“

„Bolna sem bila.“

„Kaj ti je bilo?“

Mlada žena se neprestano zabava s peskom.

„Zbolela sem po porodu.“

„Kakšnem porodu?“ vpraša Devis začudeno in njegovo srce jame biti močnejše.

„Mojega otroka, to je, našega otroka.“

Torba je bila že do polovice zakopana s peskom.

„Otroka si imela?“ vpraša Devis.

„Dekletce. Danes bi ji bilo mesec dni.“

„Kako to govoriš: bilo?“

„Ker je umrla.“

„Kedaj?“

„Včeraj zjutraj.“

Devisove plave oči so gledale strmeč na ženo.

„Ničesar ne razumem! Ti se tukaj kopaš.“

„Tudi ti si tu in se kopaš.“

„Ničesar nisem vedel.“

„Ničesar nisi hotel vedeti... zato...“

„Ako bi mi javila, bi ti poslal denar, sam bi prišel...“

„Bila sem zaposlena pri neki gospe — saj razumeš — nisem poročena, a otrok...“

„Moje dete, a nisem ga niti videl,“ mrmra mladi človek.

Mlada žena se je še vedno igrala s peskom. Torbica je bila že malone vsa zasuta. Devis se na to ni oziral. Zopet je poskušal prijeti jo za roke.

„Mnogo si pretrpela, vidim. Ali vse to bo boljše.“

„Ako Bog da, upam!“

Njena bela roka je nervozno grabila pesek in ga sipala na torbo od katere se je sedaj samo tuintam še videlo nekoliko črnega usnja.

„A kakšen je bil pogreb?“ vpraša.

„Kakšen pogreb?“

„Tvojega otroka.“

„Našega otroka,“ popravi ona in naglo doda:

„Koliko je tukaj ljudi? Ali stanuješ tukaj tudi ti?“

„Da. Pojdi k meni.“

„Ne.“

„Skupaj bova obojevala. Prosim te.“

„Ne.“ odgovori ona.

Torbica je bila popolnoma zasuta s peskom. Nič več je ni bilo videti.

Žena vstane.

„Zbogom, Devis“, reče in izgine med ljudmi.

Ponoči je lil dež in spral pesek. Zjutraj so se neki otroci igrali tam in našli črno torbo. Odprli so jo. Truplo novorojenčka, ženskega spola, starega mesec dni, je bilo v nji...

J. Busse-Palma:

Potepuhova povest

Poslovenil P. H.

Na nekem zimskem potovanju sem stopil v gostilno, ki je stala na samotni cesti. Tedaj je pridrsal za menoj v gostilniško sobo potepuh, ki je prej počival v najhujšem mrazu na obcestnem kamnu.

Že na vratih prazne, zakajene sobe, iz katere mi je puhala nasproti železna peč kot črna nema pošast, me je nagovoril s hripavim glasom.

„Usmilite se me, gospod, in plačajte mi čašico žganja,“ je ponižno moledoval, „sicer me gostilničar vrže na plano. Star gozdar sem, gospod, toda poglejte kar sami...“ Oprl se je na grčavo palico in dvignil proti meni desno nogo, ki je tičala do kolena v visokem škornju.

„Ali ni škorenj prav takšen kot vsa človeška družba?“ je nadaljeval, „Zgoraj goleonica, ki je najmanj potrebna, je svetla in napeta, a spodaj, kjer bi moralo biti vse v najboljšem redu, zija beračija. Zija kot račji kljun, kaj ne, gospod?“

Govoril je resnico: oglav in podplat sta bila spredaj na prstih popolnoma odtrgana in nogavica med njima je bila videti iz slame. Zares je moralo biti zelo mučno potovati v takem obuvalu.

Ko pride gostilničar, naročim kuhanega vina in povabim starca k svoji mizi. Bil je prav kot Ahasver, toda takšen, ki rad pije. Njegova

dolga brada je bila siva in razmršena, koža na obrazu rjava in razorana. Skozi široke ustnice je pri govorjenju kazal krepke rumene zobe, nad njimi je sedel nos kot debela, modrordeča kepa. Male oči mu je zbičal ledeni veter, da so bile vse rdeče, okoli njih pa je migotalo nešteto tankih valovitih črtic, ki so dajale njegovemu izrazu nekaj šegavega in premetenega.

Oklenil se je čaše z otrplimi prsti in si jih grel.

„Dobro de takale čaša,“ mi je dejal in nosnice so se mu razširile, ko je željno vleklen vanje gorko paro iz čaše. „Da, prejšnje čase, gospod, ko sem bil še gozdar, sem češče pil vino. Zdaj pa samo žganje, ničesar drugega kot žganje. Izvemši redke slučaje, ko mi kdo plača par čaš, da mu povem svojo povest... Kako, gospod? Tudi vas bi zanimala? Nikakor ni vsakdanja, prepričan sem, da tega, kar sem jaz doživel, sploh še ni bilo. Kajti glejte, gospod, črepinja, na katero sem tako stopil, da se je podplat mojega življenja gladko prerental, je bil zajec, čisto navaden poljski zajec, gospod!“

Pripovedoval je: „Ko sem imel izpit v žepu, sem prišel za pomožnega gozdarja v H... Bil je to prav čeden kraj. Kmetje malo trdoglavi in nezaupni kot povsod drugje, pa se je vendar dalo z njimi izhajati, in dekleta kot mleko in kri. No, in takrat sem bil še fant, da so me ženske rade imele; bil sem lep in čvrst, čedno oblečen, kakor bi me bil vzel iz škatlice in kakor se spodobi za mladega gozdarja. Razen tega sem bil prijatelj veselega in brezskrbnega fantovskega življenja, ki sem se ga navadil pri vojaki. Povsod sem bil priljubljen, četudi sem bil vse prej nego bogatin in sem imel vse polno malih dolgov. Da, vse polno dolgov, a vendar ne toliko, da bi jih zdrav človek ne mogel prenesti, in v bodočnost sem zato še vedno lahko gledal s tako jasnim pogledom kot najdrznejši kos v goščavi. Toda človek obrača, Bog obrne, škorenj hvali svoj podplat in reski! stopi na stekleno črepinjo in vsa slava je šla k vragu.“

Neko popoldne sem že v mraku — bil je zimski dan kot danes — prišel iz kolodvorske gostilne, kjer sem se laskal natakariči, in jo v tihem zadovoljstvu ubral proti svojemu stanovanju v gozdu. Puško sem bil vrgel preko rame in v glavi sem ga nekoliko imel. Tedaj vidim, da krevsa pred menoj naš vaški pismo- noša.

„He, prijatelj!“ kričim za njim, „kam pa še vlečite danes svoje protinske ude?“ — „Popoldanska pošta, gospod gozdar!“ mi odvrne. „Samo eno stvar imam, in vendar moram zaradi nje uro daleč s svojim trganjem!“ — „Kam pa morate?“ vprašam. — „H gostilničarju Valentinu,“ odgovori. — „No, prijatelj,“ mu pravim, „če je tako, vam lahko prihranim pot. Domov grem in moram tako mimo njega.“

Pismo noša strmi v nebo, ki je čisto sivo, in potegne parkrat zraka v nos. „Po snegu diši,“ reče. Nato me pogleda, se popraska po tilniku, seže po moji roki in mi jo slovesno strese. „Nikomur drugemu bi ga ne zaupal, gospod gozdar, pa pri vas poskusim,“ je menil. „Imam namreč denar, in to mnogo denarja, gospod gozdar. Ali Valentin mi tako ne da napitnine razen čašice žganja, in če ste res tako dobri...“

Potegnil je iz torbe poštno nakaznico in mi čital: Gospod Gustav Valentin, gostilničar v H., hišna št. 3. Tri sto osemindeset kron in 63 vin. Nato mi je naštel vso vsoto, tri sto kron v zlatu in ostalo v srebru in drobižu.

„Za vraga, prijatelj,“ sem dejal, „to so lepi denarci. Dosti bi jih bilo, da popolnoma poravnam vse svoje dolgove. Ali se ne bojite, ljubi moj, da vam jo z njimi potegnem?“

Smeje se in tudi jaz se smejem. Moja denarnica je seveda premajhna za težko vsoto denarja in tudi ne čisto cela, zato vzamem po starem običaju žepno ruto, zavežem ves denar v konec ter ga zavozlam s tremi vozli. Nič ni varnejšega, gospod, in niti on niti jaz nisva slutila nesreče, ko sem se napotil dalje.

Že se je pošteno mračilo; ko sem jo po bližnjici ubral skozi borovje, je jelo še snežiti. Padale so prav zlagoma velike, kar debele snežinke, ki se jim je videlo, da nameravajo padati nekaj ur brez prestanka.

Težki časi za divjačino si mislim. Tako je zdaj vsak dan. Najprej sneži, ponoči pa

zmrzuje kot v Sibiriji. Samo te črne spake tam gori, te se maste in debele; saj onemore in pogine od sile mnogo divjačine.

Vrane so kričale in letele pošteno napitane v gnezda. Rad bi vedel, kaj so spet skljuvale, premišlujem dalje. Bolnega zajca ali mrtvo srno? Dan poprej sem našel srno, ki so jo zadaj ogrizle lisice, s praznimi očesnimi jamicami. Veste, to poslednje je vranam najljubši posel.

Ko jo maham dalje in časih zavihitim po zraku ruto z zaupanim mamonom, zaslišim naenkrat prav čudne glasove, neko cviljenje in vekanje, gospod; prihajalo je s tal. Pogledam pod robidovje, odkoder se mi je zdelo, da ga čujem in — mislite si vendar — pred menoj sedi zajec? Pravi pravcati zajec, gospod, s sneženo čepico na glavi, voha proti meni in se dere vedno bolj.

Znorel je, sodim kot strokovnjak. Znorel radi premalo hrane in prevelikega mraza. Sicer pa pravi korenjak. Škoda bi ga bilo, ko bi moral romati v lisičji želodec. Ne, dragi moj, rajši te nesem svoji gospodinji.

In lop! mu dam s kovinskim koncem svoje rute eno med ušesa, da se je kar prekucnil na hrbet.

Dobro si zadel, Jaka! pohvalim sam sebe. Pa kako misliš plen spraviti domov brez lovske torbe? No, sedel sem na štor, slekel usnjene rokavice, potegnil dolgouhca lepo k sebi in mu privezal drugi konec rute okoli zadnje noge.

Tako! si mislim. Zdaj mi je samo treba prijeti ruto na sredi, pa imam oba svoja zaklada, denar in pečenko, skupaj. Zadovoljen, da mi je prišla ta dobra misel, vstanem in si spet oblečem rokavice, ko začujem pod seboj v snegu lahen kih. Pšt! je reklo prav rahlo, kakor kihajo samo zajci, ki vstajajo od mrtvih. No, no! si mislim in pogledam podse na tla. Pa tisti hip, gospod, mislil sem, da se sam vrag norčuje z menoj! — plane mrtvi zajec pokonci, se še enkrat ogleda, in preden ga morem zagrabiti, uskoči in jo ubira ko strela. — Trenutek ga še vidim, kako drvi na treh nogah, a s četrte noge mu binglja moja zlata ruta sem in tja. Nato izgine.

Nadaljevanje sledi.

Lydia Wisiakova,

sloveča slovenska plesalka piše iz Pariza:

„Z uporabo Vašega odličnega Elida-Shampoc-na sem bila vedno zadovoljna. Delovanje je popolno in Dam lahko rečem, da uporabljam to sredstvo za nego las tudi tukaj v Parizu. Elida-Shampoo je boljši od vseh sličnih fabrikatov.“

Lydia Wisiakova

ELIDA SHAMPOO

ŠIROM SVETA

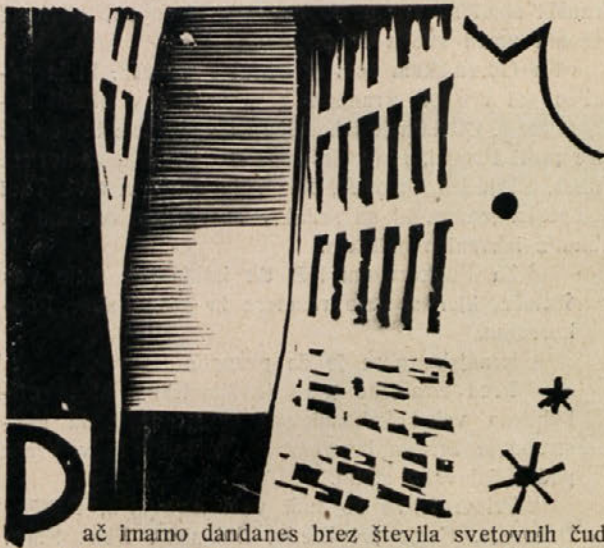

Moderna Japonka pri športu

Jutranje vaje francoskih baletk

Sedem svetovnih čudežev

ač imamo dandanes brez števila svetovnih čudežev. Mesto z nad 9 milijoni prebivalcev — New-York; proizvajanje električne energije 59 milijard kilovatnih ur; transsibirska železnica v dolžini 6550 km, ki jo v kratkem prekosi železniška proga Cap-Kairo z 8.000 km dolžine; sueški prekop, ki mu grozi z ostro konkurenco prekop Greytown-Briton v Nicaragui (275 km); predora skozi Simplon in St. Gotthard z 19.800 m oz. 14.990 m dolžine; viadukt Chao Ling na Kitajskem, ki je s svojimi 144.000 m dolžine pač najdaljši most na svetu; Eifflov stolp v Parizu; radijski stolp v Nauenu (samo 40 m nižji od Eiflovega stolpa); Woolwork-Boilding v New-Yorku; parnika „Leviathan“ in „Bismark“; letalo s srednjo hitrostjo 48 m v sekundi; dalje najnovejši izumi fotografije na daljavo: vse to pač po pravici lahko zovemo svetovne čudeže, ne da bi jih za take izrecno označevali, zakaj tehnični triumfi so nas nekako omamili in se ne čudimo ničemu več, kar leži takorekoč v liniji človeškega razvoja in naziranja: strmenje (Aristotelov „Kraumazein“) je za modernega človeka izgubilo svoj pomen.

Popolnoma drugače je bilo v starih časih. Tedaj so imela kulturna ljudstva na zemlji še veliko spoštovanje do božanskih stvari in do človeških del, ki so bila zgrajena s pomočjo božanstev. Število svetovnih čudežev so odmerili s sedmico. Le enega teh sedmero čudežev sveta vidimo še dandanes: piramide. Vsi drugi so razpadli; le poročila starih pisateljev so jih ohranila spominu potomcev.

Omenjamo predvsem prekrasni kip Zeosa v Olimpiji, ki ga je ustvaril Fidija v starosti 65 let kot najzrelejši sad svojega genija. Nesrečnega so smatrali onega, ki ni videl tega kipa. Stal je v svetem gaju. Oče bogov in ljudi je sedel na prestolu, okrašenem s slikami in držal v levici žezlo, v desnici Nike, boginjo zmage. Njegovo golo telo je bilo iz najfinejše slonovine, obleka iz zlata z emajliranimi cvetkami, na zlatih kodrih mu je ležal zelen emajliran venec iz oljčnih vejic. Ko je Fidija delo dovršil, je prosil za znamenje, da je bogu povšeči. Tedaj je udarila z jasnega neba strela skozi od-

prto streho svetišča in šinila v zemljo, ne da bi se bila dotaknila umotvora. Dolgo let (850) je stal olimpski Zeos na svojem posvečenem mestu, dokler ga ni l. 408 p. Kr. uničil požar.

Drugo mojstrovino so sestavili iz bronaste sloveči li-varji z otoka Roda ob vhodu v stoško pristanišče: rodoški kolos, 34 m visok kip sončnega boga Helija, kot znak mesta. Kip je stal le 50 let, nakar ga je porušil potres, ki se ni oziral na sončnega boga. Ko so v 7. stol. po Kr. Arabci zasedli mesto in otok Rod, so prodali bronovino in ostalo gradivo Judom v Mali Aziji, ki so odpremili to blago z 900 kamelami.

Za Ptolomeja I. so postavili ob velikem Nilovem rokavu, kjer se dviga Aleksandrija, na otoku Faros, ki ga sipine vežejo s celino, svetilnik izredne velikosti. To čudovito delo, ki so ga gradili 20 let, so otvorili l. 279. p. K. o priliki vsegrškega narodnega praznika. Luč tega svetilnika, ki je bil visok 120 m in zgrajen iz marmorja, se je baje videla 55 km daleč. Stolp je doživel čudne usode in do 16. stoletja so zgodovinarji poročali o njegovih izpremembah. Utrdба, zgrajena na temelju, ki se je ohranil, je izginila s površja pred dobrimi 10 leti.

Spomenik zakonske ljubezni je bilo l. 350. p. Kr. zgrajeno svetovno čudo: mavzolej, ki ga je karijska kraljica Artemizija posvetila svojemu možu Mavzolu. To je bilo prekrasno, knežje svetišče. Na svojem mestu je stalo do 13. stol. po Kr., ko ga je porušil potres. Razvaline, ki so ostale, so uporabili križarji za zgradbo svoje znamenite citadele. V letih petdesetih prošlega stoletja so izkopali izpod ruševin mnogo kipov in reliefov.

Kot peto svetovno čudo so starodavniki častili krasno svetišče Artemide v Efezu. Stalo je kot obredno poslopje maloazijskih misterijev v posvečenem gaju, divota vsem, ki so ga videli. Na rojstni dan Aleksandra Velikega ga je zapalil častihlepni Grk-Herostrat, ki se je menil s tem „proslaviti“ na veke. Želja se mu je izpolnila. Ni pa prav verjetno, da je bil samo slavohlepen, zakaj grški misteriji so bili zvezani z marsikakimi tajnami. Kasneje ga je hotelo 72 knezov vzpostaviti, a jim je zmanjkalo denarja. Končno ga je dal Konstantin Veliki podreti do tal.

Za šesto čudo sveta so veljali takozvani viseči vrtovi Semiramide, ki si jih moderna domišljija težko predstavlja. Viseči vrtovi so bili vzvišen spomenik babilonske krasote in so se nahajali tam, kjer leže danes ruševine, ki pokrivajo mesti Babilon in Ninive. Herodot opisuje Ninive kot mesto, ki ga je obdajal 23 m visok in 24 m širok zid. Očividno je šlo za vrtove izrednih dimenzij, in vse to je takorekoč viselo v zraku.

Sedmo svetovno čudo stoji še danes: Slovita Klopsova piramida v Gizah, največja in najstarejša med 70 piramidami. Ne slovi toliko kot zgradba, nego kot čuvarica skrivnosti, kot dokument večne simbolike takratnih zgradb starega veka. Danes ni več dvoma, da piramide niso bile le grobnice kraljev, temveč da so služile hieratičnim svrham in igrale posebno važno ulogo pri staroegiptovskih misterijih Ozirida in Izide. Prir. F. P

Naša letovišča

Pred durmi imamo dobo počitnic, dobo dopustov. Vsak se vprašuje kam? Onim, ki imajo sredstva, to vprašanje ne dela nikakih skrbi, saj se za drag denar povsod dobro živi. Težje pa je nam, ki smo odvisni od svojih dohodkov. Za nas ni glavno vprašanje k a m,

Bled

temveč koliko imamo? Od tega, koliko kdo ima, odvisi počitniški načrt. Kdor je pravočasno mislil na oddih, ta si je že moral nekaj priskopariti. In ta je delal prav.

Vsak, ki med letom ne lenuhari, mora misliti na odmor. Potrebno je, da za nekaj tednov popolnoma izpreže, da se s tem telo in živčevje odpočije. Odpočitek pa mora biti tako intenziven, da se pozabi na dnevne brige, na sitnosti službe, na denarne težkoče in sploh, da nas onih 14 dni dopusta ne brigajo ne trgovski posli, ne služba, ne delo in da skrbimo samo za to, kako bomo kratke dneve dopusta za razvedrilo čim bolj uporabili.

Vseeno pa je treba, da si pravočasno rezerviramo sobe. Zato praktičen letoviščar že v tem mesecu piše dopisnice na vse strani. Tudi meni je došlo celo kopo ofert, ki jih s posebno pridnostjo proučujem, kot sila važen zamotan problem. Ponudbe poznanih komfortnih letovišč sem že kar a priori pometal v koš, ostale sem pa razdelil v dve skupini, in sicer Primorje in Gorenjsko.

Kot morsko kopališče sem si zaznamoval Aleksandrovo, ki leži lepo v zatišju otoka Krka, kjer so ljudje postrežljivi in kar je glavno, kopališče je zelo ugodno. V zalivu je otok Košljun s samostanom in znamenito cerkvico iz 16. stol., kjer so pokopani slavni Frankopani.

Na otoku Krku je tudi lepi Omišalj, ki stoji na visoki skali in ki je že priljubljen vsled svoje slikovite lege. Poleg Omišalja je kopališče Njivice, kamor zahaja tudi mnogo Slovencev. Malinska se lahko meri z vsakim italijanskim kopališčem. Kopališče Baška je pa že poznan kraj, ki nudi ves komfort.

Kdor pa išče znamenitejša kopališča, ta pa gre v Kraljevico, Crikvenico, Selce, Novi. Seveda je ob Jadranski obali še vse polno letovišč, ki so več ali manj poznani vsled svojih znamenitosti.

Na Gorenjskem sem si izbral Podkoren, ki je oddaljen pol ure od Kranjske gore in leži v bližini korške meje. Od tam je izhodišče za vse večje in manjše ture proti Planici, proti Vršiču, Petelinjku in za turiste Ponca, Škrlatica, Jalovec, Razor in drugi vrhovi. Tudi Belopeška jezera, ki so sedaj v zasedenem ozemlju se lahko z izkaznico obišejo.

Za Podkorenom leži tik italijanske meje vas Rateče, kjer so iste razmere in cene kakor Podkorenom.

Kranjska gora je že poznano letovišče.

Pred Kranjsko goro je Mojstrana, ki je priljubljena vsled ljubeznivosti Mojstrancev. Iz Mojstrane je krasen izprehod k Peričniku in v Vrata pod Triglavsko steno.

Priporočljive so tudi vasi Žirovnica, Poljče - Dobrunje, Gorje pri Bledu, Bohinjska Bela, Stara Fužina in celo pred Bohinjskim jezerom se dobe penzije s primerno nizkimi cenami.

Posebno lepi kraji so tudi nad Kranjem v Korkrski dolini, potem okolica Kamnika, dalje v Savinjski dolini in sploh v celi Sloveniji, saj so vsi naši kraji nalašč ustvarjeni za letovišča. Treba je le, da si malo okrog ogledamo, poprašamo tu in tam in dobili bomo za mal denar vse kar potrebujemo za dva ali tri tedne.

Kdor pa ljubi samo visoke gore, ta pa si mora načrt prikrojiti po svojem okusu. Najbolje je, če gre v planine brez programa, ker je običajno projektiran načrt vsled nestalnosti vremena neizvedljiv.

Kdor je skromen, ta lahko živi z 40 do 50 Din dnevno, če se zadovolji s srednjemeščansko hrano. Oni, ki so zelo žejni, pa ne bodo imeli dosti niti 70,

Luče

niti 80 Din. Celodnevne penzije se sučejo tako v Primorju, kakor na Gorenjskem okoli 40 do 60 Din, kakoršen je pač kraj in kakor je pač letovišče. Za družino štirih oseb je treba za 14 dni računati z vožnjo od 2.600 do 3.000 Din.

Kdor nima sredstev in bi moral spati lačen na slabi postelji, je boljše če svoj dopust doma uživa. Vsak kraj v Sloveniji, posebno pa Ljubljana ima dovolj lepo okolico. Če se gre v zgodnjih urah na izlet na eno ali drugo stran dve uri daleč, je v gozdu, ob

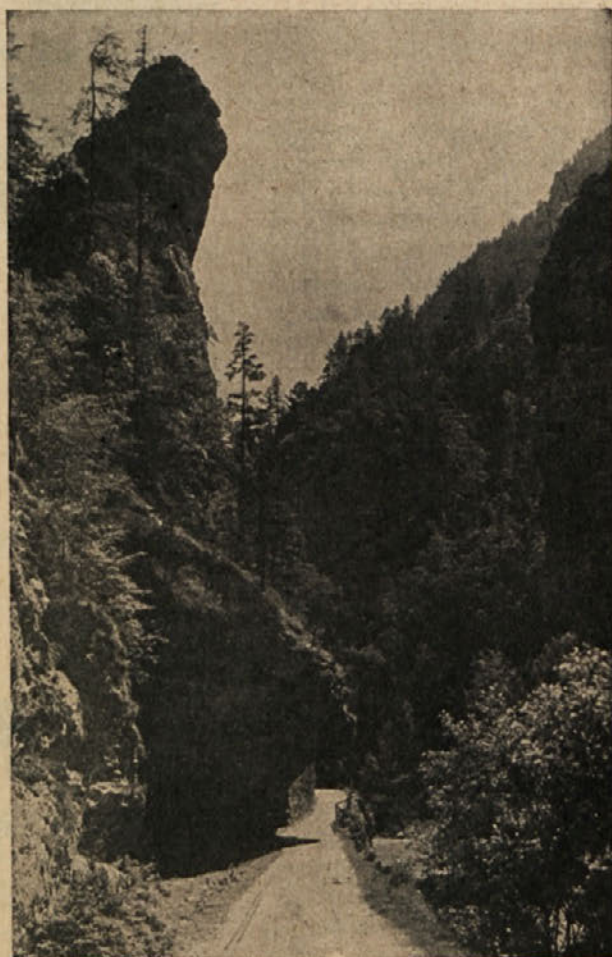
Razor

vodi, ali v hribu isti užitek, kakor v najdražjem letovišču. Vso potrebno hrano se vzame s seboj, kosilo se skuha na prostem in se prosto naravo uživa tako rekoč brez stroškov. Saj ni treba, da bi se izlete delalo vedno v eni in isti kraj, temveč se vsak dan poišče nov kotiček, ki nudi potrebno spremembo. Kdor pa je bolj napreden, ta si nabavi potreben šotor in bivačira na prostem kakor skavti. To da celim počitnicam poseben čar, če je človek celih 14 dni pod milim nebom kakor so bili naši pradedje pred nekaj tisoč leti. Tak način letoviščanja ni nič dražje, kakor pa če sedi doma za zapečkom. Glavno je, da je človek na svežem zraku na soncu v vodi in da ima cel čas počitnic mir in zopet mir.

Pred odpotovanjem v letovišni kraj greše novinci zelo veliko. Običajno vzamejo gotovih predmetov veliko preveč, na drugi strani pa pozabijo najbolj primitivne predmete. Predno se tedaj odpotuje, mora

napraviti gospodinja seznam vseh stvari, ki so potrebne za dobo letoviščanja. Kar je primerno za vroče morsko kopališče, to je neprimerno za hladno Gorenjsko in obratno. Nikdar se ne sme pozabiti na najprimitivnejše potrebščine. Na potovanje naj se vzame s seboj samo toliko, kolikor se rabi. Na obleko, čevlje, perilo ne bo nihče pozabil. Pač pa se rado pozabi na: površnik, dežnik, robce, kopalno obleko, krtačo, glavnik, milo, aparat za britje, kalodont, gobo, vse potrebščine za šivanje, šivanke, sponke, škarje, sukanec, gumbi, ročno lekarno, jod, obliš, obveze, vazelin, aspirin, piramidon, želodčne kapljice, konjak (malo stekleničico samo za zdravila), dalje daljnogled, brisače, posetnice itd. itd.

Če je tak seznam napravljen se istega nekaj dni pred odpotovanjem ponovno pregleda in izpopolni, kajti je zelo neprijetno, če si v kakem oddaljenem kraju brez onega predmeta, ki ga dnevno potrebuješ.

Igla v Logarski dolini

Končni in še zadnji in poglavitni nasvet je: Uživaj svoj dopust po svoji prosti volji, tako kakor je Tebi prav, brez konvencionelnih predpisov, pusti doma vse skrbi, vse malenkostne brige in ne brigaj se za celi svet ter skrbi samo za to, da boš svoj čas uporabil izključno samo za oddih in razvedrilo.

B. P.

Moda za deklice

Praktične
obleke za
počitnice in
letovišča.

Vse zapreke so odpravljene!
Brez strahu umivajte nežno obličje in fine
roke z Elida Ideal milom, ker je tako blage
in čisto, da ga prenese tudi najnežnejša polt.

Polepša Vas

ELIDA
JDEAL MILO

Postelja

(Kulturno - zgodovinska skica.)

Marsičesa se naše roke dotikajo dan za dnev, ne da bi se tega kaj posebno zavedali, marsikaj uporabljamo neprestano, ne da bi pri tem mislili, kako zanimiva je zgodovina razvoja teh reči.

V svetih knjigah judovskih se govori, da je imel Og. orjaški bašanski kralj devet sežnjev dolgo in štiri sežnje široko železno posteljo, ki so jo pač morali uporabljati njegovi otroci, zakaj sam je bil višji od gore Ararat. Naj bo to, kakor že hoče, iz tega posnemamo, da si ne sme naš vek lastiti iznajdbe železne postelje.

Prava domovina današnjih postelj bo nemara Egipt. Izdelovali so jih navadno iz lesa, pa tudi iz železa, bronu in celo srebra. Za blazino je bila lesena klada z majhno vdolbino, kamor so polagali glavo. Da je bila postelja še nerodnejša, so polagali konec na nekak podstavek, tako da se je vsak čas lahko prevrnila. James N. Blyth pravi v svojem delu „Notes on beds and bedding“: „Menda so se držali bistroumni Egipčani istega načela, po katerem se je ravnal veliki vojvoda Wellingtonski, namreč da je čas vstati, ako se jameš v postelji obracati.“

Hebrejci so uporabljali za podlago vreče iz ovčjih ali kozjih kož, napoljenih z volno, perjem ali slamo. Salomonova modrost se izraža tudi v tem, da si je dal napraviti pravo pravcato posteljo iz libononske cedrovine s srebrnimi nogami in, zlatim dnom, ki je bila pokrita s škrlatnimi tirkimi volnenimi odejami. Modri kralj nam tudi pripoveduje, kako daje ona ženska, čije zapljive dražesti zna tako živo opisovati, orisati, opisati in izrezljati svojo posteljo in kako nato sama posipa tenko egiptsko platno z mirto, aloo in cimetom. Še dandanes prepevajo bajadere v Indiji: „Ležišče mo-

jega ljubega je okrašeno s cvetnimi kitami in obsenčeno z baldahinom iz jasmína, posula sem ga z dehtečim benraškim prahom in vonjivimi rožami.“ Vendar je bila takrat postelja več ko danes, bila je hkrati zofa, na kateri so počivali podnevi. Ko so prišli morilci k Isbosetu, sinu Savlovemu, je ta ležal ob belem dnevu v postelji. In prorok Amos opisuje krasoljubive Izraelce, da „polegajo po posteljah in uživajo jagnjeta iz črede in teleta iz hleva“. Blazine, ki so jih ponoči polagali na postelje, so bile napolnjene z volno ali nekakim bombažem, dasi lahko sklepamo, da so že tedaj poznali perje in puh.

Znana je postelja kralja Kserksa, ki je stala na srebrnih nogah in imela s cveticami pretkano nebo. Grki junaške dobe niso postelje kaj čislali, ker so mislili, da se človek pomehkuži, ako ne leži na trdem ležišču, da ga bole kosti. Vendar so imeli lesena stola s preluknjanimi deskami, prepletenimi jermeni ali mrežami za podlago. Šele kasneje so znali ceniti posteljo in jo umetniško krasiti. Namesto divjih zverin, ki so jih v svojih rezbarijah predstavljali barbari, se je obrnil finejši grški okus k cveticam: vinski trti, akantu i. dr. Grke so posnemali Rimljani in jih v dobi svojega največjega blagostanja tudi prekašali. Rimske postelje so imele to posebnost, da so morali plezati nanje, tako visoke so bile. V navadi so bili baldahini, za zavese se pa ne ve. Tu lahko tudi omenimo, da niti blazine z vzmetami niso moderna iznajdba. Nekaj sličnega so poznali že Egipčani, dasi vzmeti seveda niso bili iz jekla, nego iz bambusovih in palmovih šib.

Narodi ali ljudstva, ki so sledila Rimljanom, so počivala navadno na kupih slame ali listja, ki so jih pogrinjali s kožami. Vзвиšene postelje so prišle v navado šele kasneje. Za Karla Vel. so vsaj odličniki že poznali pernice, in cesar sam jih je baje imel pet. Ljudstvo je seveda spalo na tleh, nastlanih s slamo. Iz zgodovine je znano, da so sinu nekega škotskega poglavarja očitali mehkužnost, ker je uporabil kup snega za vzglavje.

Srednjeveška postelja je obsegala pet kosov: pernico, madrac, rjuho, odejo in vzglavje. Pred posteljo je navadno stala še manjša postelja, nekaka otomana, na kateri so počivali preden so legali v posteljo ali kadar so vstajali. To malo posteljo so imenovali tudi klop in često ni bila nič drugega kot navadna lesena pručica. Kdor je hotel delati v postelji ležečemu družčino, je sedel na ta podnožnik ali pa tudi kar na tla, pogrinjena s preprogo.

Postelja, na kateri so mnogokrat posedali tudi podnevi, je stala v visokem ogradju na močnih, umetno zavrtih ter pobarvanih ali pozlačenih in posrebrnih nogah. Hrbtina deska ogrodja je bila večinoma tako visoka, da se je glavna blazina nanjo naslanjala v topem kotu in je človek na njej bolj sedel ko ležal. Stranske deske so bile nižje, da se je videlo posteljno perilo. Pokrite so bile navadno s pisano preprogo. Starejše postelje niso imele zastorov. Pozno v srednjem veku nahajamo postelje, ki so bile le malo okrašene, a zelo masivne. Hrbtina deska je nosila streho, s katere so visele zavese. Sploh so vse srednjeveške postelje ma-

Čisti
sploh vso kuhinjsko posodo, kopalne banje, umazane roke - sploh vse!

RÖNOFIN
je najboljši in najcenejši!

sivne, ogromne in okorne. Šele v XIII. in XIV. stoletju so postale postelje ličnejše.

V cvetoči dobi srednjega veka so zelo gledali na ličnost in lepoto postelji, v katerih so spali in počivali. Postelje so bile ljudem najvažnejša hišna oprema, ki jih niso skrivali v izbice, temveč jih kazali v sobah in celo salonih. Ljudem odličnih slojev se ni zdelo kar nič čudno ali nespodobno, ako so delili svoje ležišče s prijatelji in gosti; to je veljalo za znak posebnega prijateljstva. Skupna postelja, obložena s pernicami, je tvorila takorekoč ponos vsake količkaj imovite rodbine. Semintja so se nam še ohranile postelje, v katerih ni bilo le mesta za vso družino, temveč tudi za miljene domače živali, kakor pse, mačke i. t. d.

Od tedaj do danes se je postelja seveda mnogo izpreminjala in preobrazala. Glavni napredek pa obstoji gotovo v preprostosti, čistosti in udobnosti.

(Prir. F. P.)

V domovino ...

Naši izseljenci v Združenih državah ameriških se za staro domovino v zadnjem času prav zelo zanimajo. Redno vsak mesec prihajajo večje ali manjše skupine domov, da pogledajo: kako je sedaj v novi državi, kako žive sorodniki in znanci. Mnogi imajo na skrivnem želje, ki se porajajo rade v tujini, namreč da bi ostali doma. Doslej so se z izleti ameriških naših rojakov v staro domovino pečale le paroplovne družbe. Sedaj pa je največja Slovensko-ameriška podpora jednota (SNPJ) v Chikagu ustanovila svoj lastni izletni urad, ki si je prevzel nalogo: prirejati poučne izlete slovenskih rojakov iz Amerike v domovino. Vsak izlet bo spremljal izkušeni rojak, ki bo izletnikom vodnik in tovariš.

Prv izlet odide iz New Yorka 27. junija opolnoči na S. S. Berengarija. 3. julija bo že v Franciji. Vodnik izleta bo radovljiški rojak John Olip. Izletniki posetijo Pariz, potem najlepše kraje v Švici in seve Jugoslavijo (Ljubljano, Beograd). Za poset Gorenjske je obširen program.

V domovino pridejo tedaj v prvi polovici julija izletniki pod lastnim vodstvom SNPJ.

Temu prvemu tako originalnemu izletu, bodo sledili daljši, vedno stalnejši, kajti težnja pogledati v domovino je velika in pohvale vredna.

Onim, ki hočejo, ali morajo graditi lastni krov . . .

Arh. Ivan Zupan:

(Ponatis prepovedan.)

(Nadaljevanje.)

Ako teren naprimer pada proti solnčni strani, potem se na situiranju hiše v zmislu zadnjih navedenih ških ničesar bistvenega ne spremeni. V nasprotnem slučaju pa bi bilo uvaževati vse okolščine in bo le kompromisna rešitev med notranjo zasnovno poslopja ter med terenskimi prilikami in okolico edini ter najzadovoljivejši izhod. Seveda bo tudi v tem slučaju preobvladovala za namestitev stanovanja zopet solnčna lega.

Večkrat se dogaja, da se namesti spalnico ali dnevno sobo proti zapadni ali celo severni strani, ker je morda v tej smeri najlepši razgled. To je docela pogrešeno in naj bi se v takih primerih sobam ne odtegnilo solnca temveč naj bi se razgled omogočil potom takozvanih pomolov (erkerjev) ali balkonov. Uvaževati je, da gre pri razgledih zgolj za trenutni užitek in čim manj se tega razgleda navadimo, tem bolj nam bo isti nevsakdanji, in nam bo privlačnejši, zato ga bomo cenili in uživali. Ako je toraj kaka razgledna točka res posebne važnosti, potem bomo tudi zanjo žrtvovali nekaj več naših, če tudi pičlih sredstev samo, da si ohranimo stanovanje zdravo in sončno. Tu se ne gre namreč za užitek, tu se gre za naše zdravje.

Tudi ne smemo pozabiti, da je pogled v razgledno točko v smeri sončnih žarkov brezdvomno prijetnejši in udobnejši, kakor pa proti sončnim žarkom odnosno soncu in je toraj zgoraj navedeno v vsakem oziru utemeljeno in priporočljivo. Sicer je v mestih ta princip manjše važnosti, pač v podeželskih krajih in letoviščih, kjer se te napake skoro sistematično ponavljajo.

Ako reasumiramo prej navedeno, potem smo si na jasnem, da pride za situiranje stanovanjskih prostorov v poštev edino vzhodna in južna stran. Zapadna stran je sicer v zimskem času nadvse hvaležna, a vendar ne odtehta žgoče poletno popoldansko sonce in se je toraj zapadne strani za bivalne sobe če le mogoče, izogniti. Seveda je pri boljših in obsežnejših stanovanjih vpoštevati tudi še druge vidike. Jutranjo ali vzhodno stran je v prvi vrsti vporabiti za spalnico odraslih. Vsakdo, ki uživa to udobnost, ve, kako prijetno je, prebuditi se v spalnici, v katero sije jutranje sonce. In ne samo to; ravno jutranji sončni žarki svežijo in čistijo naše spalne prostore, desinficirajo vzduh prostora, v katerem prebijemo dobro tretjino našega življenja.

Za ostale prostore bi bila končno dobra vzhodna kakor tudi južna stran. Le če si gospodar hoče namestiti v svojem domu tudi takozvano „svojo sobo“, t. j. pisarno ali delavnico in če isto vporablja ves dan, potem bi bilo isto namestiti proti severu, da mu je omogočena mirna dnevna luč. Če pa imamo sredstva na razpolago, potem si bomo tudi v to sobico potem kakega rezalita odnosno kakega izzidka in malega okenca pritegnili vsaj nekaj oživljajočih žarkov v našo delavnico,

ki ne bodo kvarili razsvetljave na naši pisalni mizi, ki bodo le blagodejno uplivali na naše razpoloženje in to vsaj v zgodnji pomladi ter pozni jeseni ter nam svežili zrak v sobi, ki je za nas eksistenčnega pomena.

Ako pa to delavno sobo rabimo — kakor v enodružinskih hišicah običajno — le v večernih urah, ko smo prišli od dela ter hočemo urediti samo osebno svoje poslovanje, potem je zaželjena prav tako sončna lega tega prostora in če tudi na skrajno zapadni strani.

Strogo južno stran pa je rezervirati za sobo naših malčkov, ker je to za rastočo mladež neobhodno potrebno. Tudi pri najskromnejših hišicah in bodisi suterenskih ali podstrešnih stanovanjih naj se tega dejstva ne izpusti iz vidika in naj vsi oni, ki so merodajni vplivati za gradnjo zdravih stanovanj, to vedno in povsod uvažujejo.

Jedilnica n. pr. prenese največ koncesij z ozirom na njeno lego in se jo lahko disponira po potrebi. Seveda je zopet prijetno, če zajtrkuješ v sobi, katero obsevajo prvi sončni žarki; je pa zopet jako neudobno obedovati v sobi, če te moti sonce na obedni mizi, če ti sije v obraz skozi slabo zastrto žaluzijo samo mal žarek. V tem oziru bi se dalo odpomoči edino potom stranskega sončnega slija liki prejšnjih razmotrivanj ali pa potom gostih, najbolje barvastih (sočno zelenih) zastorov preko celega okenskega okvirja.

Seveda so potem vsi ostali stranski prostori obsojeni na severno stran zgradbe. Zato se morajo tam namestiti vhodi (veternjak), predprostor, event. garderoba, stopnišče, stranišče, shramba i. t. d. Tudi kuhinja je najbolje situirana na severni strani, ker štedilnik razgreva ta prostor in končno je v tem prostoru, v takozvanem „laboratoriju gospodinje“, zaželjena mirna dnevna razsvetljava.

Zato tudi ne bo škodovalo, če si nekoliko ogledamo notranjost naših bodočih domov iz vidika notranje opreme in notranje udobnosti in končno z ozirom na stranske prostore event. boljših meščanskih hiš.

Ako je n. pr. v kaki sobi predviden klavir, potem naj stavbni gospodar to pri stavbnem programu takoj uveljavi, da zamore projektant istega primerno postirati. Pri tem je važno, da je nastavek za note dnevno in mogoče tudi v večernih urah dosti razsvetljen in da je pogled igravca ali pevca obrnjen vedno proti dolžini sobe ali sobane. Kakor je misliti pri tem na stransko razsvetljavo pulta, tako je važno, da ne stoji glasilo morda v prepihu med okni in vratmi, kar se seveda običajno le težko prepreči. Dognano je tudi, da preproge akustiko sobe zmanjšujejo in da naj bi bili sedeži poslušavcev v gotovi distanci od glasbila nameščeni.

V sobi, odnosno, pisarni ali delavnici gospodarja je najvažnejše nameščenje delavne mize. Svetloba naj bo v vsakem slučaju le od leve strani in je onemogočiti event. prepih. Pogled pri mizi sedečega naj bo obrnjen proti globini sobe, toraj naj bo prostostoječa pisalna miza, ker pogled v steno ubije razmah duha in zastre takorekoč naše misli... Priporočljivo je tudi, da se omare za knjige in spise vdelajo v zidovje, ker je to ceneje in se prihrani mnogo sobnega prostora in na drugi kvadraturi zazidane ploskve. Nadaljevanje prih.

O harmoniji barv

Prof. Saša Šantel:

(Nadaljevanje.)

Barvni intervali.

Na barvni spirali leže, kakor opisano, barve istega imena točno druga nad drugo. Imenovali smo jih ‚barvne oktave‘ po analogiji z glasovnimi oktavami. Kakor prve tako tvorijo tudi druge temelj harmoničnih sestav. Prijetnemu sozvočju čistih glasovnih oktav za uho odgovarja prav tako prijetni učinek čistih ‚barvnih oktav‘, t. j. istoimenih barvnih nijans v različnih svetlobnih stopnjah za oko. Ta prijetni in zato estetski učinek izvira iz občutka jasnosti in razumljivosti, ki ga imajo enake barve v raznih svetlobnih stopnjah, če so postavljene druga ob drugi.

S tem pa smo že dospeli do preišljevanja o barvnih intervalih. Tudi tu moremo torej govoriti o barvnih sekundah, tercah, kvartah itd. Pri tem nas zanima pred vsem, ali je interval za oko prijeten ali neprijeten, t. j. ali ga občutimo kot konsonanco ali disonanco. V ta namen hočemo barvne intervale primerjati z muzikalnimi.

‚Čiste‘ intervale imenujemo v glasbeni harmoniji primo, kvarto, kvinto in oktavo.

Muzikalna prima je istodobno sozvočje dveh enakih tonov, katera pa čujemo jasno šele takrat, ko ju proizvajata dva različna instrumenta, n. pr. flavta in vijolina. V barvni harmoniji bi mogli govoriti o primah pri sosedstvu dveh enakih tonov različne materialne kakovosti (n. pr. sukno in svila istega barvnega tona pri ročnih delih). Le absolutno čista prima vpliva na uho, oz. na oko prijetno.

O barvnih oktavah smo že govorili. Pri sestavi kvart in kvint pridemo v barvnem krogu do onih barv, ki si leže v barvnem krogu skoraj diametralno nasproti. (Prim. v sl. 1. barve štev. 0—42: (kvarta) ali 0—58 (kvinta). Lepota teh intervalov je vprav nasprotnega učinka kakor lepota barvnih oktav. Medtem ko vpliva pri le-teh prijetna enakost, nas razveseljuje tam skoraj največja razlika, ki je mogoča med dvema barvnima tonoma. Skoraj,

pravim, kajti največji kontrast tvorita v našem slučaju barvi 0 in 50, ki sta točno komplementarni. Tu bodi omenjeno, da je Ostwaldov barvni krog (sl. 1) sestavljen tako, da si leže nasproti natančno komplementarne barve, ki so — kakor znano, med seboj najbolj različne. Vsakemu šolarju pa je iz optike znano, da dajejo komplementarne barve z aditivnim mešanjem belo barvo ali da se, kakor pravimo, med seboj izpopolnujejo. To izpopolnevanje izvira vprav iz njihove medsebojne razlike. Vse, kar manjka eni teh barv, vidimo takorekoč v drugi. Zato je njih sosedstvo za naše oko tako prijetno.

Tega občutka popolne dvobarvne harmonije pa nimamo, če gledamo barvne terce ali sekste. (Prim. barve štev. 0—33 ali 0—75.) Njih sosedstvo je sicer prijetno, a zahteva v izpopolnitev še tretjo barvo. Opozorjam, da se ta občutek popolnosti, oz. nepopolnosti pri barvnih kvintah (kvartah), oz. tercah (sekstah) krije z analognim občutkom pri dotičnih muz. intervalih. (Slov. narodna pesem, ki jo pojemo dvoglasno ter se končuje s terco ali seksto, sili tretjega pevca, da izpopolni zadnji interval s tretjim glasom, med tem ko n. pr. v sremski pesmi, ki se pri dvoglasnem petju končuje s kvinto, ne čutimo potrebe, da bi ta konec še izpopolnevali.)

Da pri vseh podrobnosti ne moremo vzdržati točnega paralelizma med muzikalnimi in barvnimi intervali, smo opazili že pri primerjavi barvnih in glasovnih kvart in kvint. Medtem ko tvorita dve komplementarni barvi najčistejši interval, je muzikalni komplement — če smemo rabiti ta izraz — t. j. povečana kvarta ali zmanjšana kvinta, disonanten, čeprav ne tako občutno, kakor na pr. mala sekunda ali vel. septima. Iz tega sledi, da se moramo pri primerjavi zadovoljevati samo s približnimi rezultati. Ali pa naj to pomeni, da bi bilo upravičeno šteti tudi muzikalne komplemente med konsonance? Razvoj moderno usmerjenega ušesa kaže morda tudi v to smer...

(Nadaljevanje sledi.)

Popravek.

Na str. 121 Domačega prijatelja (št. 4) popravi pri naštevanju barv:

67 zeleno-modro

75 modro-zeleno

83 travnato zelena itd.

RADION

pere sam!

RADION

pere sam!

ZA NAŠE MALE

P. Silvo:

Lovec Branko

1

Očke, mamce ni doma
lok pa Branko vzame,
kdo doma bi le sedel
grem na zajčke raje.

3

Toda zajček dolgouhi
čakal Branka ni,
uhle dvigne in poskoči
in čez hribček mu zbeži.

5

Glej ga strička, tam na vrtu
zelje gloda, mu diši,
prek ograje uhle svoje,
ni pod nos moli.

2

Že po polju reže jo
z lokom on na rami,
postoji — oj glej ga no,
moj še v tem boš dani.

4

Ali Branko lovec pravi
hitro mu sledi,
z dolgimi koraki preko hriba
za zajčkom drvi.

6

Od veselja lovske sreče
Branko se reži,
a večerje mastne
in pa zajčka, že se veseli.

7

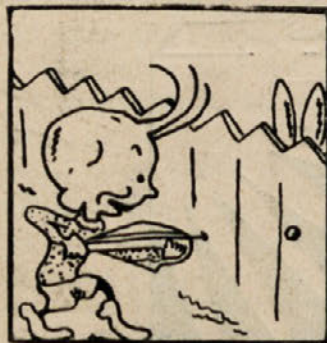
In oprezno z lokom v roki
s smrtno pšico v njem,
bliža Branko se ograji,
strel ne bo zgubljen.

9

Se približa in nameri
skozi luknjico,
pšica skozi njo zletela
zajčku je v telo.

11

Ali glej, kaj izza plota,
mesto zajčka dvigne se,
teto Mino, ki je plela
on obstrelil je.

8

Sreča bila njemu mila
luskja v ograji je,
a za njo brezskrbno zajček
pase mirno se.

10

In vesel je lovske sreče
usta odpre, se zareži,
roko dvigne in zauka,
zajček moj si ti!

12

In od groze lovec mali
pade v znak, strmi,
preko plota teta Mina,
mu s pestmi grozi.

»Etoile«

**gorčica (senf)
je najboljša!**

Dobi se v vseh specerijskih in delikatesnih trgovinah

Nagrade -- Zloženska

Poleg stoječe dele razreži in zloži ter prilepi vse dele na bel papir, pa dobiš sliko „Račke na ribniku“. Ta ribnik razdeli na osem neenakih oddelkov. To storiš na ta način da potegneš s svinčnikom od desne na levo od zgoraj navzdol, dve ravni črti v poševni legi, in dve ravni črti v poševni legi od spodaj navzgor od leve na desno, tako, da se po dve in dve črti križata. Ribnik mora biti tako razdeljen, da so v vsakem oddelku tri račke.

Kdor bo zloženko pravilno rešil, naj na isto prilepi spodnji kupon in pošlje oboje na uredništvo „Domačega prijatelja“ v Ljubljani, Aleksandrova cesta 7. Na prilepljenem kuponu naj vpiše svoj točen naslov.

Imena pravilnih rešitev in nagrajencev bomo priobčili v prihodnji številki naše revije.

Do nagrad ima pravico samo ona deca, katerih starši so naročniki „Domačega prijatelja“.

Nagrade se bodo izžrebale.

Prva nagrada je gramofon za mladino z eno gramofonsko ploščo. (Darilo „Domačega prijatelja“).

Druga nagrada je fotografični aparat za mladino. (Darilo razpošiljalnice Universal, tu. Krekov trg).

Tretja nagrada je eleganten poniklan hranilnik. (Darilo „Domačega prijatelja“).

Četrta nagrada je 5 kg žitne kave „Proja“, (Darilo tvrdke Proja, Ljubljana, Tržaška cesta 28).

Peta nagrada „Domači prijatelj“ iz leta 1927., vezan v elegantne platnice.

Deset nagrad „Dedek Jež“ pesmi za mladino Gustava Strniše.

Torej le hitro na delo!

Kupon za rešitev zloženske.

Uredništvo „Domačega prijatelja“ v Ljubljani, Aleksandrova cesta 7.

Pošiljam pravilno rešeno zloženko.

Ime in priimek

Točen naslov

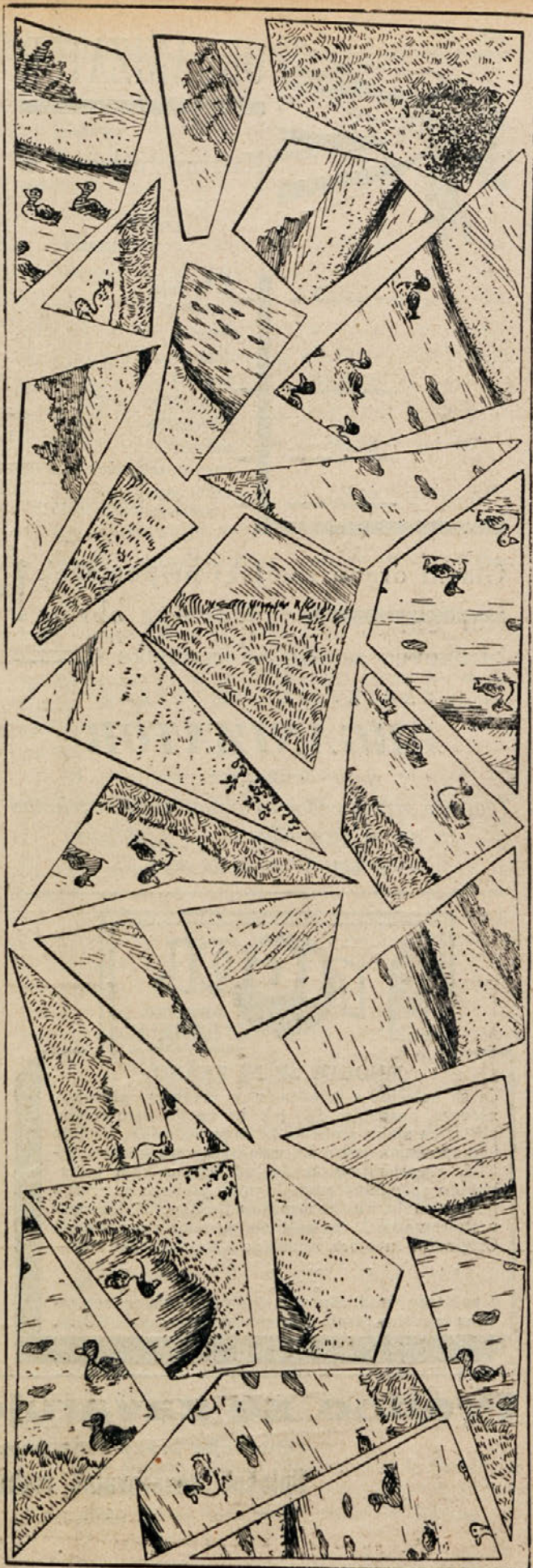
zadnja pošta

Cesta,

hišna številka

Naročnino za „Domačega prijatelja“ za l. 1928. je plačala (je plačal) moja mama, oče brat, sestra dne (smo danes nakazali).

Neprimerno na kuponu naj se črta.

ORGANIZATOR

Knjigovodstvo za

vse
vrste
obratov:

prihrani	70% dela material prostor denar
omogoča	pregled prihranitev troškov dispozicije
jamči	točnost dnevni zaključek
nudi	velik uspeh pri malenkostnih troških

Glavni organizacijski pripomoček!
modernega obrata.

Strokovno zamišljene kartoteke

ZAHTEVAJTE PROSPEKTF

ORGANIZATOR

družba z o. z.

Tvornica pripomočkov za organizatorično tehniko
in umno gospodarstvo — Ljubljana.
Aleksandrova cesta šte. 7.

MNOGIM ŠE NI ZNANO,

da so bolečine v želodcu in v črevesju, glavobol, nervoza, nespanje, slab tek in vnetje hemeroidov posledica slabe prebave, ki jo pa zanesljivo urejuje in popolnoma ozdravi znano odvajalno sredstvo FIGOL. Prepričali se bodele tudi Vi, da Vam preizkušeno specijelno zdravilo uredi prebavo in povrne ljubo zdravje. FIGOL razpošilja Dr. Semelič, lekarnar v Dubrovniku 2., po poštnem povzetju z navodilom. Originalni zavojček z vsebino 3 steklenic Din 105.—

" " " " 8 " " 245.—

" " " " 1 " " 46.—

s poštino vred. Sleherni dan prejemanj mnogoštevilna zahvalna pisma o uspešnem delovanju FIGOLA.

Predno potujete

na letovišče, na morje, v planine ali po opravkih, obrnite se na

oficielno potovalno pisarno PUTNIK

LJUBLJANA, Dunajska c. 1

(palača ljubljanske Kreditne banke)

za: potne načrte in proračune
za: karte po železnici, ladjah in aeroplanih

za: mesta v spalnih vozovih in
za: sobe v hotelih i. t. d. i. t. d.

Telegram: PUTNIK LJUBLJANA

Telefon: 2472

KARTONAŽA IN KJIGOVEZNICA

MAKSO IŽANC

LJUBLJANA - MIRJE ŠT. 4

Se priporoča za izdelavo vsakovrstnih kartonov, vezavo knjig itd.

Nainižje cene Točna postrežba

KONTROLNIK

za odjemalce na knjižice

je vsakemu naprednemu trgovcu z mešanim blagom in mesarju

neobhodno potreben

Prihrani čas, preprečuje pomote in varuje pred škodo povzročeno radi pozabljenosti in površnosti.

Zahtevacite prospekte od tvrdke

„ORGANIZATOR“

družba z o. z., Ljubljana,
Aleksandrova cesta št. 7.

Predno se zavarujete,

zahtevajte brezplačna pojasnila od

Splošne zavarovalne zadrage - Ljubljana - Aleksandrova cesta št. 7

Naše knjige

Gustav Strniša: DEDEK JEŽ.

Naša mladinska literatura je čudna reč — do Župančičevega časa je hodila po umerjeni Levstikovi poti, z Župančičem je pa krenila na posebno stezo, s katere ne more priti že četrt stoletja. Župančičevi verzi se prelivajo z vsemi odtenki po naših mladinskih listih in nikjer ne naletiš na samostojno besedo in obliko. Edini Strniša se je popolnoma emancipiral od Župančiča in hodi svojo pot. Zato pa uplivajo njegovi verzi na nas blagodejno sredi vse navlake, ki nam brenči že dolga leta po ušesih, ker so le umetna dishamonija velika Župančičeve harmonije.

Le najskromnejši del svojih otroških pesmic je Strniša izdal v mali, a zato otrokom jako prikupni obliki s prav čednimi, otroški fantiziji prijajočimi slikami, ki jih je izdal E. Justin. Vsebina je mnogovrstna, vzeta iz najbližje okolice, ki jo more otrok doumeti s svojim sanjanim umom. Vsa zbirka je kakor preprost okvir otroškega življenja, okvir, ki je pisano poslikan s podobami pravljičice in bajk, a slika v okviru še ni dovršena, naznačena je samo z nekaj krepkimi, jasnimi barvami, da jo otrok lahko po svoji volji in domišljiji izpopolni. Strniša opeva v prvi svoji zbirki le zunanost otroškega življenja. V okvir pa pozneje gotovo postavi pravo sliko — zagonetno, pravljično otroško dušo.

Od začetka do konca tečejo pesmice gladko, poskočno in nagajivo kakor prava deca po livadi. Ritem je lahek in žuboreč kakor otroška govorica. Ves ton pa je resnično otroški, kakor da pripoveduje živa pravljičica sama —

Palčki kovači kujejo
prstan blesteč
za kraljico Snegulčico...

Otroška naivnost in porednost se muzata iz „Ježa“; iz „Majde“ diha cvetlična romantika, ki je posebno polna vsaka otroška duša, a v „Mlinu“ se razvija prisična idila očetovske ljubezni v par stavkih, ki so pa prav radi kratkosti posebno izraziti. Strniša zna piskati povsod pravi motiv, povsod je neprisi-

ljen in nikjer ne hlata po onih, vedno se ponavljajočih besednih efektih, ki so postali pri naših mladinskih poetih že pogoj mladinske pesmi, a se ne zavedajo, kako nam je že vse to odurno in neznosno.

Resnično moramo biti veseli, da smo prišli po dolgem času spet do knjižice, ki je polna pravega otroškega duha in tiste poezije, v katero se more poglobiti samo otrok in sanjati ob njej nedoumne, vedno sveže otroške sanje. Naša deca bo prebiralala z radostjo te pesmice in se jih ne bo naveličala, ker sluti in čuti, da so prišle iz njenega srca in se zato vračajo v njeno srce...

Knjižica stane 10.— Din in se dobi v upravi Domačega prijatelja. *Jos. Vandot.*

Danilo Gorinšek: „Pisan svet“. Pesmi za mladino, Celje, 1928.

Za prvo zbirko pesmi za deco z naslovom „Maj“ je za letošnjo Veliko noč izšla druga Gorinškova zbirka z gornjim naslovom. Drobna in lična knjižica, ki ji je naslikal naslovno stran akademični slikar M. Modic, prinaša na 32 straneh poleg pesnikovega portreta s faksimilom njegovega podpisa 26 ljubkih in mičnih pesmic.

Ni lahko pisati za mladino, ker je ona sama najboljši in najstrožji sodnik in kritik, a reči moramo, da Gorinšek zna in razume pisati za njo ter ga smemo v polni meri primerjati našim najboljšim sodobnim mladinskim pesnikom. V drobni in prikupni zbirki dobiš vse mogoče pesmi, ki zanimajo mlado razvajeno otroško dušo. Od pomladanskih zvončkov in velikonočne preko najpestrejših, ki posegajo globoko v otrokovo domišljijo, pa tja do božične — vse to, kar edino zadovolji nemirno srce — ti nudi pričujoča knjižica. Tudi uspavanke, pesmi o uri, mavrici, čebeli, zajčku, vlaklu i. dr. ne manjka, tako, da nosi zbirka po vsej pravici gornji naslov. Mladina dobi dobrega čtiva zvrhan koš in tudi tebi, dragi bralec, bo nudila mnogo lepega, da ti ne bo žal.

Zbirka je primerna za darilo našim malim, za šolske in mladinske knjižnice ter jo najtopleje priporočamo. — Prva Gorinškova zbirka je bila v par mesecih razprodana, kar najbolje priporoča priljubljenosti njegovih pesmi. Naroča se pri pesniku samem v Celju, Kersnikova ul., in stane Din 10.— **S. B—r.**

„V Ameriko in po Ameriki“ spisal Anton Kristan. Priporočali smo že to poučno in zanimivo knjigo, ki čitatelju proži veliko dobrih informacij o Ameriki. Dobivamo pa pisma, v katerih nas naše čitateljice vprašujejo, kje jo lahko naroče. Da ne bo nepotrebnih pisarij, sporočamo, da je to knjižico dobiti v vsaki knjigarni in seve pri „Zadružni založbi“ v Ljubljani, Aleksandrova cesta. Cena Din 12.—

Ant. Adamič: Znanci. Priporočamo to knjigo, ki se naroča pri upravi Našega glasa, Ljubljana, Bohoričeva ulica. Oceno objavimo v prihodnji številki.

Listnica uprave in uredništva

Kakor lani smo tudi letos združili majsko in junijsko številko v počitniško izdajo, ki je seveda tudi znatno bogatejša. Povest: Dr. Fr. Zbašnika Sončna roža je končana. Da bodo imeli naši naročniki celo knjigo 112 strani, smo pričeli s povestjo „Invalid“, ki je delo istega pisatelja. Že ta knjiga bo stala v knjigarnah toliko, kolikor znaša cela naročnina Domačega prijatelja. V prihodnji številki, ki izide v juliju bomo pričeli priobčevati „Skozi okno vlaka“ delo znanega feltonista Ivana Vuka, ki zanimivo in napeto popisuje potovanje po Bosni, Hercegovini, Črnigori, Dalmaciji in drugod. S tem bo ustrezno tudi onim čitateljem, ki so izrazili željo, da naj se opisujejo naši kraji in običaji posameznih krajin.

Vse naše čitatelje prosimo, da nam sporoče svoje želje, kako naj bo revija urejevana, kaj jih zanima in kakšno čtivo hočejo imeti. Naš namen je, da naše bravce zadovoljimo, seveda, če ni to v škodo resnega in dobrega čtiva, ki naj ima vedno vzgojevalen namen.

Danes zadnjikrat prosimo vse one, ki še niso poravnali naročnino, da nam nemudoma nakažejo 30 Din za leto 1928.

Pri naslovih smo napravili značke in sicer: „pl“ za one, ki so naročnino že plačali, „17.—“ za one, ki imajo plačati za drugo polletje; onim, ki dosedaj sploh še niso plačali, smo z rudečilom pripisali „30.—“. Ponovno smo priložili položnice.

Oni, ki nočejo plačati naročnino, naj vrnejo vse številke. Da ne bodo imeli nepotrebnih stroškov, naj vse izvode denejo v ovitek papirja, na katerega naj zapišejo v levem kotu naslov odpošiljalca (tedaj svoje ime in točen naslov) v sredo ovitka pa:

NAZAJ Upravi „Domačega prijatelja“, Ljubljana, Aleksandrova cesta 7.

Po tej vrnitvi ga bomo črtali iz naše kartoteke in ni oni, ki vrne vse izvode, upravi ničesar dolžan. Zastonkarjev pa „Domači prijatelj“ ne potrebuje. Naročnina je tako malenkostna, da jo more plačati vsakdo. Kdor nima položnice, naj zahteva pri najbližjem pošt-nem uradu blanket položnice, na katerega naj zapiše številko 10.472, Splošno kreditno društvo v Ljubljani (za „Dom. prijatelja“), s katero položnico naj nakaže zgoraj označeno naročnino.

Novi naročniki dobe lahko še vse prejšnje izvode, dokler traja zaloga.

Kdor ni prejel vseh štirih števil, naj nam to sporoči v pismu, na katerega naj v desnem kotu zapiše „Reklamacija poštne prosto.“

Prosimo tudi za točne naslove, če se kdo preseli, ali če sedanji naslov ni točen.

Uprava bo gledala na to, da se ekspedicija lista vrši v popolnem redu. Vse zgoraj povedano velja tudi za inozemske naročnike. Naročnina za inozemstvo znaša 1 dolar (56 Din).

Prva številka „Domačega prijatelja“ na boljšem papirju, (ki stane letno 40 Din) je že pošla,

na navadnem papirju, ki stane 30 Din, je pa dovolj še vseh števil.

Zadružna banka v Ljubljani

sedaj na Aleksandrovi cesti 5, je aprila meseca kupila na vogalu Miklošičeve ceste in Pražakove ulice se nahajajočo veliko trinadstropno hišo, kamor se preseli avgusta meseca t. l. s svojo bančno poslovnico in pisarnami. Miklošičeva cesta je ena najlepših v Ljubljani je vsa krasno asfaltirana. Vodi od glavne železniške postaje do Marijinega trga. Ob nji stoje visoke palače in krasna poslopja n. pr. Urbančeva veletrgovina, Hotel „Union“, Sodnija, Knjigarna Bamberg, Okrožni urad, Delavska zbornica, Pokojninskega zavoda palača, Prometni zavod za premog itd. Zadružna banka se zelo lepo razvija, klientela se ji mmoži in zaupanje v njeno poslovanje je seveda tudi opravičeno. Njena kulantna postrežba se splošno hvali.

Njeni ameriški oddelek ima izborne zveze z Ameriko, zlasti z Združenimi državami ameriškimi in Kanado. — Meseca avgusta se preseli na Miklošičevo cesto št. 13.

Slaba in neredna prebava

je bolezen, ki ni samo razširjena, temveč, ki tudi škoduje celemu človeškemu organizmu, ako se ne zdravi. Navadna purgativna sredstva ne morejo to zlo nikoli izlečiti, ona samo povzročijo več škode kot koristi. Lekar-narju Dr. chem. Z. Semeliču v Dubrovniku 2, je uspelo napraviti lek, proti kronični nerednosti prebave in slabega varenja. Ta preparat se imenuje FIGOL, a izdeluje se pretežno iz purgativnega sladkorja, iz najboljše dalmatinske smokve ter iz raznih zdravilnih primorskih zelišč. FIGOL ne vsebuje nikakih kemikalij, niti dra-stičnih sredstev. Učinkovitost tega preparata Dr. Semeliča leži v načinu preparacije tega zdravila in v blagodejnem delovanju soka južnih zelišč. FIGOL je ekstrakt purgativnega sladkorja dalmatinske smokve, pomarančne itd. in je odobren od ministrstva za narodno zdravje ter v državnem laboratoriju preizkušen preparat, a dosedanji njegovi rezultati so prekošili vsa pričakovanja. FIGOL se dobiva v vseh lekarnah.

Vlagajte svoje prihranke v

Zadružno banko

V LJUBLJANI, Aleksandrova cesta.

L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg šte. 15

Na malo **Dežniki** Na veliko

Ustanovljeno leta 1839

Ivan Žitnik

čevljarški mojster
Ljubljana, Jeranova 9

izdeluje vsako-
vrstne čevlje po
najnovejši modi.
Prvovrstni izdelki.
Solidne cene.

Tvornica kemičnih in farmacevtskih preparatov
Ph. Mr. J. Kolář, Ljubljana VII.

Priporoča cenjenemu občinstvu:

Mazilo in obliž dra. Dolmalka, zanesljivo učinkujoče
sredstvo proti kurjim očesom.

Dober matematikar.

Nekoč so sklicali mesarji zborovanje. Prvič zato, ker ga že sila dolgo ni bilo, drugič ker se je gostilničar Mostičar že jezil, da letos pri njemu še ni bilo nikakega zborovanja, in tretjič, ker je imel načelnik mesarjev važen predlog glede oglednih pristojbin in drugih stroškov.

Torej 15. je bilo zborovanje, in ko je gospod načelnik končal svoj predlog, pravi: „Sedaj pa preidemo k glasovanju mojega predloga. Ako se 60 odstotkov navzočih ž njim strinja, je isti sprejet!“

Pa zavpije Sekačev France: „Ne bodite vendar smešni! Saj nas je vseh skupaj samo oseminštirideset!“

Dober nasvet.

„Kako je z menoj gospod doktor?“ vpraša mlad mož zdravnika. „Slabo, prav slabo,“ odvrne zamišljeno zdravnika, „in prav nujno vam moram svetovati, da se udeležite kake nogometne tekme, ter potem, da si popolnoma opomorete, nastopite takoj svojo službo!“

* * *

A: „Kar mučno te je gledati, da hodiš pri tem mrzlem vremenu v tej lahki pelerini, medtem ko hodi tvoja žena v krasnem kožuhu!“

B: „O, treba se mi je spomniti na ta kožuh, pa mi takoj postane vroče.“

IVAN KOŠAK

SLIKAR IN PLESKAR

LJUBLJANA, Bleiweisova cesta št. 15

SLAVKO RUS, URAR IN DRAGULJAR LJUBLJANA, Dunajska cesta 9

Priporoča svojo novo otvoreno
trgovino z zlatnino, srebrnino
in švic. urami.

**Budilke — China srebro,
stenske ure.**

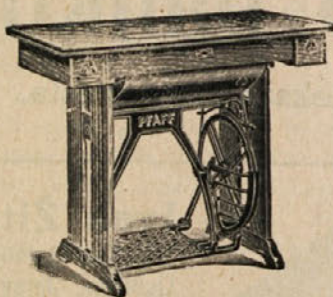
Vsa popravila ur in zlatnine
izvršuje se precizno in ceno.
Oglejte si zalogo.

Ako želite zdravo
in dobro kavo
vporablajte vedno

KOLINSKO
CIKORIJO

izboren pridatek
za kavo!

**SPOZNAVALCI STROJEV
KUPUJEJO LE**

PFAFF

ŠIVALNE STROJE,

ki so med vsemi najboljši in priporočljivi za rodbino, obrt in industrijo. Solidne cene. Plačljivo tudi na obroke.

V zalogi samo pri tvrdki:

IGN. VOK, LJUBLJANA

TAVČARJEVA ULICA št. 7.

NOVOMESTO, Glavni trg.

Čaroben gumb.

Pepe je bil prvič na Dunaju. — Osem dni. — Z živinskim vlakom se je peljal, in oče mu je dovolil, da si sme Dunaj ogledati. — No, in čez osem dni se je odpeljal zopet domov. Zvečer je šel v gostilno k svojim prijateljem. In ti so ga takoj pričeli izpraševati kaj je vse videl na Dunaju, kje da je bil in kaj je delal. „Povej nam, Pepe, povej,“ so dejali.

„Torej“ pravi Pepe, „da vam povem, že v hotelu, kjer sem stanoval, sem imel mnogo zabave. Torej, ko pridem zvečer v ta hotel, me porine vratar takoj v stekleno omaro — pritisne na nek gumb — in zaboj se prične dvigati. Vedno višje in višje je šel; naenkrat nekaj počí — zaboj se ustavi — jaz izstopim pri vratih — in že sem stal pred svojo sobo. Št. 87 sem imel. Odklenem — stopim skozi vrata — in naenkrat vidim, da je v sobi tema kakor v rogu. — Pa brihten kakor sem, poiščem električni gumb, pritisnem — pa že je bilo svetlo v sobi. — „Le čakaj,“ si mislim; tu je pa še en gumb. Kaj, ko bi pritisnil še na tega sem si mislil. Pa res pritisnem; a nič se ne gane. Pa si mislim: še enkrat pritisnem! — Pa res še enkrat pritisnem, in se zopet nič

ne gane. — Pa si mislim: „Zdaj je že vse en vrag — še enkrat bom pritisnil!“ Res, pritisnem še enkrat; — naenkrat se odpro vrata, — in v sobo stopi prelepo dekle.“ —

„Joj Pepe, pa si vendar tudi nam prinesel take gumb, da bomo tudi mi pritiskali nanje?“ so ga vsi hkrati vpraševali.

Raztresenost.

Profesor Židan je bil član mnogih društev in večkrat je imel seje. Po vsaki seji so malo potegnili in bilo je, da je nekoč prišel pozno domov. Kaj je storil? Klobuk je položil v posteljo k ženi, sam pa se je obesil na obešalnik.

Vprašanje.

Mlada žena, ki je bila na kmetih na letovišču: „Pomislí, kako sem bila pridna, zjutraj sem vedno jaz za prešiče kuhala.“

Mož neverjetno: „Pa so prešiči žrli kar si jim Ti skuhalo?“

**Vanilijev
sladkor**

**Pecilni
prašek**